

slovenski čebelar

3

Letnik LXXXVII-Leto 1985

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 3

1. marec

letnik 87

VSEBINA

Franc Šivic: Pri čebelarjih na Cipru	65
Marjan Debelak: Čebelarjeva opravila v marcu	67
Janez Pokljukar: Selekcija in množična vzreja matic	72
Husnija Čerimagić: Stanje varoze v SR Bosni in Hercegovini in zatiranje te bolezni	74
Edi Senegačnik: Na katere pomladne paše bomo vozili čebele	77
Elza Leskovec: Facelija kot podorina in paša za čebele	79

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Jože Kelhar: Sterilizacija panjev	81
Emil Pouše: Slabe izkušnje	81
Martin Mencej: O moralnoetičnih odnosih med čebelarji	83

IZ ZGODOVINE ČEBELARSTVA

Ivanka Počkar: Etnološki zapiski — Življenje čebelarjev v Krški občini nekdanj in danes	84
---	----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Vabilo na občni zbor ZČDS	89
Andrej Dvoršak: Občni zbor ČD Dobropolje	90
Rudi Brajdih: Novogoriški čebelarji so zborovali	91
V spomin Aleksandra Lunačka	92

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

Ivan Esenko: Zima 84/85 in čebele	I
Pucelj Marjetka: Preskrba z zdravili za čebelje bolezni	II
Boris Slavec: Odkup čebeljih pridelkov	III
Marjeta Višnjevar: Odprli smo novo poslovalnico v Krškem	III
Slavec Boris: Dolgoročno kreditiranje organiziranih čebelarjev	IV
Medex v letu 1985	IV

CONTENTS

F. Šivic: With the beekeepers in Cyprus	65
M. Debelak: Beekeeper's occupations in March	67
J. Pokljukar: The selection and the mass raising of bee queens	72
H. Čerimagić: The state of varroa in Bosnia and Herzegovina and the extirpation of the disease	74
E. Senegačnik: To which spring forages shall we take our bees	77
E. Leskovec: Phacelia as... and das forage for bees	79

OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCE

J. Kelhar: The sterilization of bee hives	81
E. Pouše: Bad experiences	81
M. Mencej: On the moralethical relations among beekeepers	83

FROM THE HISTORY OF BEEKEEPING

I. Počkar: Ethnological notes — the life of beekeepers in the community of Krško in former times and today	84
--	----

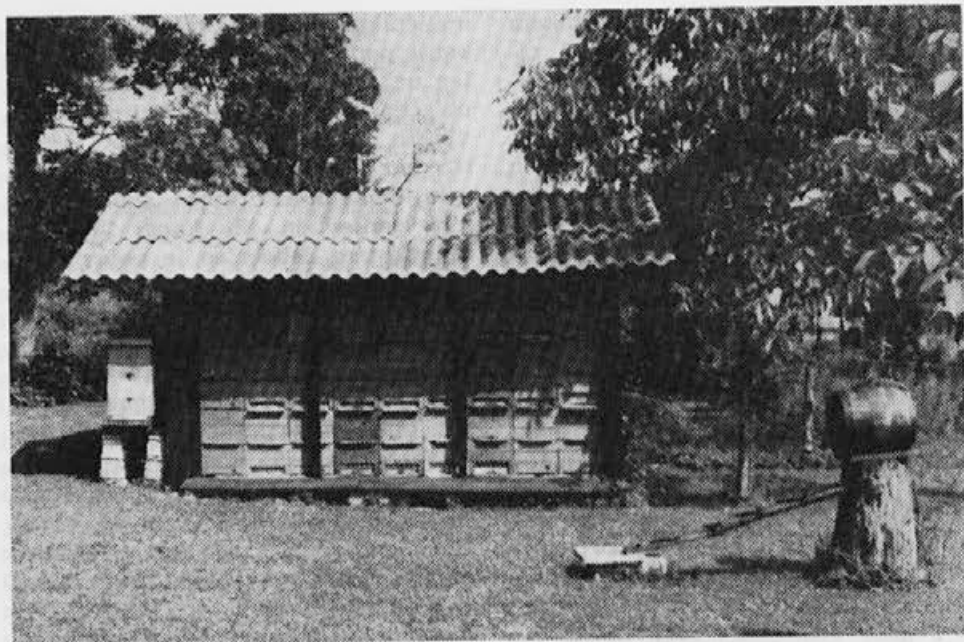
FROM THE SOCIETY LIFE

Invitation to the General Meeting of ZČDS	89
A. Dvoršak: The General Meeting of the Beekeeping Society Dobropolje	90
R. Brajdih: The beekeepers from the Gorizia region had a meeting	91
To the memory of Aleksander Lunaček	92

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

I. Esenko: The winter of '84/'85 and bees	I
M. Pucelj: The supply of medications for bee diseases	II
B. Slavec: Buying off of the bee products	III
M. Višnjevar: A new shop has been opened in Krško	III
B. Slavec: The long-term credits for the organized beekeepers of HP	IV
Medex in the year 1985	IV

PRI ČEBELARJIH NA CIPRU

FRANC ŠIVIC

Komaj dva dni po mednarodnem čebelarjem srečanju v italijanskem mestecu Gruaro, kjer smo aktivno sodelovali tudi predstavniki ZČDS, me je zanesla pot daleč na jug, tja, kjer si podajajo roke Evropa, Azija in Afrika — na otok Ciper. Skupaj z enim od svojih poslovnih partnerjev, ki je v prostem času navdušen čebelar, sem prekriziral otok po dolgem in počez in z nekaj zanimivostmi s tega potovanja bi želel seznaniti naše bralce.

S čebelarskega vidika je bil čas obiska zelo neugoden. Medtem ko smo imeli v Sloveniji prve dni lanskega oktobra hladno deževno vreme, je vladala na Cipru huda vročina, ki jo je spremljala že več mesecev trajajoča suša, ko na žejno zemljo ni padla niti kaplja dežja. Vsa vegetacija je bila rjava, brez življenja, razen redkih plantaž južnega sadja in zelenjave, ki so jih namakali.

Zato svoje velike želje, da bi slikal medovite rastline južnega Sredozemlja, nisem mogel uresničiti. Pač pa sem imel srečo, da sem obogatil svojo zbirko fotografskih posnetkov z nekega drugega čebelarskega področja. V eni od vasic v goratem delu otoka sem odkril star čebelnjak, napolnjen z glinastimi panji. To so cevi s premerom 25 do 30 cm, dolge okoli 80 cm, ki jih po dolgem zlagajo v vrste, podobno kakor so nekdaj pri nas zlagali kranjiče. Prostor med panji zadelajo z apneno malto ali blatom in nato vso skladenico pokrijejo s korci. Odprtini spredaj in zadaj prav tako zaprejo z malto, le s to razliko, da pustijo v prednji steni luknjo za izlet čebel. Podoben čebelnjak sem videl pred leti v delti Nila v Egiptu, le da so bili tam panji narejeni iz nilskega blata, pomešanega z narezano slamo in posušeni na soncu. Tu pa so bili iz žgane gline in za-

to seveda mnogo trpežnejši. V takem masivnem bloku so čebele dokaj za-varovane pred ubijajočo poletno vro-čino; zato ni čudno, da so bili te vrste čebelnjaki nekaj zelo razširje-ni tudi v sosednjih arabskih deželah in da se jih je nekaj ohranilo sto-letja do danes.

Sicer pa čebelarijo na Cipru v standardnih LR panjih. Srečeval sem jih povsod po otoku, navadno v več-jih skupinah, razvrščene pod kroš-njami borov in oljk. Pobarvani so belo, ker ta barva najbolj odbija sončne žarke. Strehe panjev so na-rejene iz kombinacije stiropora in le-sonita, ki sta boljša izolatorja kakor les. Poleg tega pa puščajo poletni praz-no tudi zgornjo naklado, da so panji bolj zračni. Dolgo, vroče ciprsko po-letje, ko usahnejo vsi pašni viri in ko pogosto zmanjka v naravi tudi vo-de, predstavlja za čebele hudo preiz-kušnjo, podobno naši zimi. Matice skoraj popolnoma prenehajo zalegati in čebele brezdelno ždijo doma. Če jim čebelar v začetku poletja ne bi pustil dovolj hrane, bi zdaj stradale ali celo umirale od lakote. S pojavom varoze, ki tudi Cipru ni prizanesla, kljub temu da je otok 64 km odda-ljen od najbližje celine in je najstrože prepovedano uvažati matice ali čebe-le, se je pojavilo tudi vprašanje, ka-ko se upreti tej novi nevarnosti. Kaj kmalu so ugotovili, da je poletna do-ba mirovanja kakor nalašč za upo-rabo kemičnih sredstev, saj so, ker takrat ni zalege, vsi paraziti na od-raslih čebelah. Plinjenje je potrebno opraviti do konca oktobra, ko se za-čne jesensko deževje, tedaj narava oživi in matice začnejo ponovno za-legati.

Po zunanjem videzu so ciprske če-bele podobne italijanskim, torej z ru-menimi obročki, le da je barva teh obročkov skoraj oranžna. Proti vsem pričakovanjem so malo rojive. Kadar pa se jih loti rojilna mrzlica, nasta-vijo posamezne družine tudi po 200

matičnikov, rojijo pa tolikokrat, da se panji popolnoma izpraznijo, če čebe-lar ne poseže vmes. Brez ustreznega oblačila, pajčolana in zaščitnih roka-vic jih ni mogoče pregledovati, saj so izredno napadalne. Za primer naj po-vem, da sem čisto mirno stal ob sku-pini panjev in jih fotografiral. Le redkokatera čebela se je pojavila na žrelu. Nenadoma pa je v panjih za-vršalo in brez kakršnega koli povoda so se množično pognale proti meni, da sem se moral kar najhitreje umak-niti v varno zavetje avtomobila, če sem hotel odnesti zdravo kožo.

Kljub opisanim nevšečnostim cipr-ski čebelarji svojo čebeljo pasmo zelo cenijo. V dolgih tisočletjih se je od-lično prilagodila pašnim in klimat-skim razmeram na otoku. Ker zaradi izoliranosti ni prišlo do križanja z drugimi pasmami, ima zelo izenače-no dedno osnovo, bolj kakor katera-koli druga pasma v Evropi. Ta ugo-tovitev in pa nekatere dobre lastno-sti ciprske čebele (delovna vnema, odpornost proti boleznim, trdoživost) so pritegnile pozornost znanega an-gleškega raziskovalca čebeljih pasem Adama Kehrleja, ki je že pred 50 leti uvozil nekaj ciprskih matic za potrebe svoje plemenilne in selekcijs-ke postaje v Buckfastu. Ugotovil je, da ciprske čebele kljub znatno hlad-nejši in vlažnejši klimi, kot so jo va-jene v svoji domovini, odlično pre-zimujejo v Angliji, celo bolje od ev-ropskih pasem. Izredno je rodovitna, včasih kar preveč, kar gre žal na ro-vaš manjšega pridelka medu. Adam Kehrle meni, da je ciprska čebela izrednega pomena za vse, ki niso za-dovoljni z domačo pasmo in jo že-lijo s križanji in selekcijo izboljšati ali pa celo razviti nove rodove in ra-se.

Glede pašnih danosti Ciper ni ni-kakršen raj za čebele; prvo pomem-bno bero imajo marca meseca v cvetočih plantažah pomaranč in li-mon, drugo pa junija, ko se na pu-

stih kamnitih gričih razcveti divji timijan (*Thymus capitatus*), sorodnik naše materine dušice. To zadnje cvenenje je hkratno z začetkom poletne suše. Če je ozračje mirno in zračna vlaga zadovoljiva, naberejo čebele na drobnih cvetovih do 15 kg zelo aromatičnega temnega medu, ki ga domačini nadvse cenijo. Prodajajo ga, preračunano v naš denar, po okoli 1000 din za kilogram. Ravno zaradi premočne arome pa povprečnemu evropskemu okusu ne ustreza. Čebelarji so mi povedali, da je divji timijan najpomembnejša medovita rastlina na Egejskih otokih, v južni Grčiji in v Libanonu, kjer zaradi večje zračne vlage bolje in bolj pogosto med. Med mojim obiskom na Cipru so bili grmički timijana zaradi suše popolnoma rjavi, toda ko sem prelomil olesenela stebelca, sem ugotovil, da so še sveža in torej živa.

Od drugih medovitih rastlin na otoku naj omenim razne vrste evkaliptusov, s katerimi zadnje čase pozgodujejo nekatera območja. Cvetijo decembra, toda za zdaj jih je še premalo, da bi lahko zadostovali za samostojno pašo.

Za konec še nekaj splošnih podatkov o čebelarstvu na grškem delu Cipra. Od 600.000 prebivalcev je čebelarjev 2000, od tega 200 poklicnih. V dobrih letih pridelajo do 25 kg medu v nasadih južnega sadja in do 15 kg na timijanu. Ta pridelek zadostuje za domače potrebe, ki so zlasti zaradi velikega razmaha turizma v zadnjih letih večje, nekaj pa ga tudi izvozijo v sosednje arabske dežele.

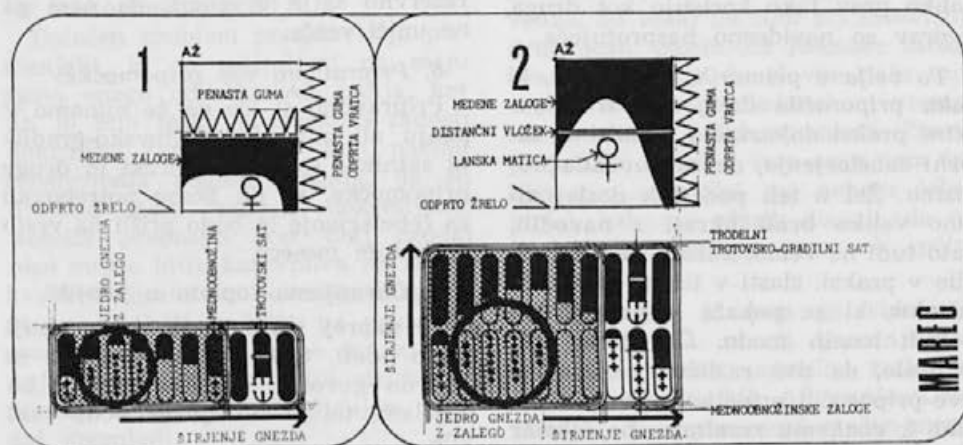
VIRI

Adam Kehrle: Auf der Suche nach den besten Bienenstaemmen 1966.

Adam Pehrle: Ustna informacija.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V MARCU

MARJAN DEBELAK

Marca se izteka zima, vsaj na kalendarju. Iz izkušenj pa vemo, da je marec, posebno na Gorenjskem in v višjih legah, pogosto še prav zimski, kljub vmesnim pomladnim navdi-

hom. Glede na razmeroma ugodne vremenske razmere, ki utegnejo nastopiti za kak dan v tem mesecu, ko se zrak v senci segreje preko 10°C in sonce v brezoblačnem in nevetrov-

nem dnevu greje kot topla peč, bi pri čebelah že lahko kaj postorili tudi v njihovem gnezdu, če bi bila velika sila. Vendar res samo tedaj, če je sila in v nobenem drugem primeru.

Ko sem nekoliko pazljiveje prebiral starejša navodila za opravila pri čebelah v tem mesecu in v drugih mesecih, sem bil res presenečen nad tem, kaj vse so priporočali čebelarjem in kako se pisci navodil razločujemo v praksi in teoriji. Kako pride do tako različnih in včasih celo nasprotujočih si navodil? Odgovor ni preprost. Večina priporočil, ki jih dajemo izkušeni čebelarji, je sad velikega znanja in dolgoletnega dela s čebelami ter iskrene želje, da bi nesebično prenesli svoja spoznanja tudi drugim čebelarjem.

Nekatera starejša navodila so morda res zastarela zato, ker so medtem v čebelarstvu odkrili marsikaj novega. Upoštevati moramo tudi, da se večina navodil prilaga samo določenemu vremenskemu in pašnemu okolišu in se jih skoro ne da sploševati. Nekatera navodila morebiti lahko prav tako koristijo kot druga, čeprav so navidezno nasprotujoča.

To velja v primerih, če čebelar, ki taka priporočila daje, tudi v dolgoletni praksi dokazuje s stvarnimi uspehi čebelarjenja, da so navodila koristna. Žal o teh podatkih doslej nismo veliko brali hkrati z navodili, zato tudi ne vemo, kakšno je priporočilo v praksi, zlasti v tistem končnem učinku, ki se pokaže v praznih ali polnih loncih medu. Če bi se npr. izkazalo, da dva različna ukrepa ali dve priporočili pripeljeta čebeljo družino k enakemu rezultatu, bo čebelar pač izbral tistega, ki mu bo najlažje izvedljiv ob najmanj napora in stroškov.

Vsa opravila pri čebelah ali za čebele, ki jih imamo v tem mesecu, sem zbral in razvrstil v tri skupine :

I.

V prvi skupini prikazujem marčna opravila, ki jih s prijateljem priporočava in se po njih tudi ravna:

1. Opazujemo pred čebelnjakom!

Ko smo pred čebelnjakom, opazujemo, kako se čebele obnašajo pred žrelom, kako izletavajo in kako nosijo obnožino. Poskusimo na osnovi teh opazovanj ugotoviti stanje v družini, ne da bi bilo potrebno odpirati panj.

2. Poglejmo skozi zamrežena okenca!

Tu in tam lahko na hitro pogledamo, kako »sedi« družina na satju, kar vidimo skozi zamrežena okenca.

3. Čiščenje podnice

Ob priliki, ko je toplo in izletavajo, pomagamo čebelam popolnoma očistiti podnico.

4. Šotni napajalnik

Namestimo ali ponovno spravimo v »pogon« šotni napajalnik, ki vse čelarsko leto ne sme presahnuti.

5. Zažveplajmo rezervno satje!

Če je topleje, zažveplamo prazno rezervno satje v omari, da nam ga ne uniči večša.

6. Pripravimo vse pripomočke!

Pripravimo si (če ga že nimamo v panju ali shrambi) trotovrsko-gradilni satnik s satnimi okvirčki in druge pripomočke, ki jih bomo potrebovali za čebelarjenje in bodo prišli na vrsto prihodnje mesece.

7. Ohranjamo toploto v panjih!

Še naprej skrbimo, da bodo panji tople odeti, tako kot smo o tem že obširno govorili. Kolikor topleje bo čebelam, toliko hitreje se bodo razvile.

Čebelarji, ki pazijo panje na »klasični« način (za zaprtimi vrati panja), morajo v tem času poskrbeti za osušitev v panju namočenih blazin in odstraniti plesnive stranske sate iz gnezda.

II.

V drugo skupino sem uvrstil ukrepe, ki so nujni in jih marca ob lepem vremenu, če je sila, že neka-ko opravimo, vendar so ti ukrepi posledica napak pri čebelarjenju ali pa posledica posebnih, nenavadnih primerov. Ti so:

1. ZASILNO KRMLJENJE

Moramo ga opraviti, če smo čebele zazimili s preskromno zalogo hrane. V silno redkih primerih se zgodi (meni se ni doslej še nikoli), da bi normalna družina, ki smo jo v jeseni temeljito dokrmili ali ji pustili dovolj zdravega medu, zaradi »tihega« ropanja izgubila toliko hrane, da bi bila ogrožena.

Vsak čebelar prav dobro ve, če je morebiti preveč skoparil z zimsko zalogo pri družinah. Zato ga že pozimi, še bolj pa zgodaj spomladi, stiska pri srcu od skrbi, če bodo čebele pretolkle zimo. Vse je tedaj odvisno od vremena. Če je vreme pozimi primerno za prezimovanje in če je zgodaj pomladi takšno vreme, da čebelar lahko zasilno krmi...

Določen problem predstavljajo plemenjaki, ki so zazimljeni na satju samo enega oddelka AŽ panja, ker jih je bilo težko pravočasno zadosti dokrmili. Zato se pri tem načinu čebelarjenja pogosto dogaja, da so družine sicer zadosti dokrmljene, vendar prepozno (ker bolj zgodaj niso mogle biti), kar vpliva na slabšo kvaliteto hrane in povzroča vlago v panju. Še bolj pogosto pa pride do preskromnih zalog hrane in zato je nujno, da čebelar takim družinam pomaga z zasilnim krmljenjem zgodaj spomladi.

2. NADOMEŠČANJE ODMRLE MATICE

Matica pozimi odmre večinoma zaradi starosti. Tvegamo že pri zazim-

ljanju matic, ki so eno zimo že prezimovale. Srečo pa imamo, če se prezimovanje dobro izteče za stare matice, ki so prezimovale že več zim. Odkar smo ga uvozili ali pa je prišel po naravni poti zajedavec varoa in ga večina čebelarjev preganja tako, da čebele plini s strupenimi medikamenti predvsem jeseni, pa, kot je slišati in brati, marsikatera družina zaradi tega izgubi matico. To se dogodi bodisi takoj po plinjenju ali pa šele kasneje. Čebelar pogosto zna izgubo šele pozimi, ko ne more ničesar ukreniti, ali pa še kasneje na pomlad, ko je že nevarnost, da čebele same začno zalegati, seveda samo trote.

3. POKOP POZIMI ODMRLIH DRUŽIN

To je zagotovo najbolj žalostno čebelarsko opravilo in z njim vestni čebelarji praviloma nimamo opravka ali pa res samo izjemoma. Ko sem bil pred leti malomaren pri dokrmljenju trisatnih rezervnih družinic, stam ob izteku zime dve umrli zaradi pomanjkanja hrane. Pri plemenjakih vedno, od tedaj pa tudi pri rezervnih družinicah, pazim, da jesenske zaloge hrane zadoščajo do glavne paše tudi v najslabšem spomladanskem vremenu in slabih pašah spomladi. Znano je (lansko pomlad sem se o tem lahko sam prepričal pri nekem čebelarju), kako se včasih dogodi, da ob izteku zime družina umre ob »polni skledi«.

V primeru, ki sem ga videl, je umrla družina zaradi pomanjkanja hrane, ko je bila normalno zazimljena v dveh oddelkih AŽ panja. Družino je očitno presenetil močan mraz, da so se stisnile v gručo na štiri sate ob eni strani v spodnjem oddelku. Na enem satu je bil še za dlan velik krog pokrite zalege. Torej je matica že zalegla in prav to je verjetno družino, ki ni bila dovolj čebelna, zadr-

ževalo, da se ni pomaknila na sosednje sate, ki so bili še vsi polni dobrega medu. Najučinkovitejša pomoč proti takim primerom so res močne družine, ki se bolje ogrevajo in zlepa ne zgubijo stika z medenimi zalogami v panju, kjerkoli že so.

III.

V tretjo skupino sem zbral tista dosedanja priporočila za opravila v tem mesecu, ki niso nujno potrebna razen v izjemnih primerih.

1. DRAŽILNO KRMLJENJE

Če imajo čebelje družine tako zimsko zalogo, kot sem že povedal, ni nobene potrebe po takem krmljenju. Najini plemenjaki vsako leto dokazujejo, da je temu tako. Vsako leto namreč dosežejo brez dražilnega krmljenja vrh razvoja ob pravem času z rekordno močjo in rekordnimi berrami medu. V Ljubljani skladno s klimatskimi in pašnimi razmerami dosežejo vrhunec okoli 10 dni prej kot na Bledu. Čemu bi potem mučil čebele in sebe z dražilnim krmljenjem? Zgodaj pomladi predstavlja vsako pitanje za čebele napor in težave, posebno če pitamo s sladkorjem.

Zaradi enakih razlogov imam za nepotrebno uporabo raznih preparatov, ki jih priporočajo izdelovalci in ki naj bi čebele umetno spodbujali k obilnejšemu zaleganju.

Čebele pomladi goje zalego po naravnem nagonu in natančno v mejah svojih zmogljivosti, če jim tega občutka umetno ne podiramo. Siljenje čebel v preseganje možnosti za ogrevanje zalege se lahko kaj kmalu ob prvem močnejšem mrazu pokaže za škodljivo.

Čebele v začetku sezone pri polni skledi v panju *nagonsko večajo* obseg zalege vse do vrhunca, ki ga pogosto »krona«¹ rojilno razpoloženje, če tega ne preprečimo. V tem času ne

moremo storiti kaj posebno koristnega za obseg zaleganja. Drugače pa je v obdobju po rojilni krizi, ko s krmljenjem v poletni brezpašni dobi res lahko družino (brez škode) pripravimo do tega, da nekoliko počasneje izgublja »tempo«² zaleganja in da celo ne preneha gojiti zalege, čeprav ima staro matico in v naravi ni paše.

2. UTESNJEVANJE ČEBELJIH DRUŽIN SPOMLADI

Tako kot pomladansko dražilno krmljenje je tudi pomladansko utesnjevanje družin po najinem mnenju nepotrebno opravilo, razen pri rezervnih družinicah. Zazimiti je tako ali tako treba čim močnejše družine, ki v jeseni na gosto zasedajo vse sate v zazimljeni prostornini panja. Čebel pozimi ne odmre toliko, da bi spomladi potrebovale bistveno manj prostora. Zgodaj se tudi že porajajo prve mladice (v začetku februarja), ki sproti nadomeščajo izgubo starih čebel. Kaj kmalu družina doseže in poveča številčno moč pred zazimljenjem.

Čebelja družina se v mrazu strne okoli zalege. Ko pa je topleje, se razleze po vsem panju. Le kako bi lahko čebelar tako natančno sledil temu življenjskemu ritmu in navidezno pomagal družini v dneh, ko morda res ne potrebuje vse prostornine panja, jo pa potrebuje že ob prvem toplejšem obdobju?

3. PREGLEDOVANJE ČEBELJIH DRUŽIN

Brez posebnega razloga v marcu pri nas ni potrebno niti koristno opravljati *sistematični* prvi spomladanski pregled. V tem času se normalne družine najlepše razvijajo popolnoma v miru in brez šarjenja po gnezdu. Seveda nas mami kak izredno tople dan, ko čebele močno izletavajo, da bi le pokukali v panj. No,

tedaj to tudi lahko storimo pri kaki družini, da potešimo radovednost in preženemo dvome, vendar sate z zalego čim hitreje vrnemo v gnezdo.

4. NAPAJANJE Z VODO V PANJU

Čeprav potrebujejo čebele v tem času res precej vode, si jo vedno tudi oskrbe znotraj ali zunaj panja. V panju ližejo kondenzirane vodne kapljice na hladnejših delih panja in satja takrat, ko nikakor ne morejo izletavati do bližnjega napajalnika pred čebelnjakom. Nikoli nisva opazila škode pri razvoju družine zaradi tega, ker ne napajava čebel z vodo v panju, kot nekateri priporočajo.

5. ZDRAVLJENJE PROTI NOSEMI

Z očetom sva imela pred desetletjem velike težave z nosemo, ki je oslabilo družine tako, da so se popolnoma razvile pogosto šele sredi ali konec glavne paše v juniju. Odkar čebelarim z močnimi in zgodaj ter pravilno dokrmljenimi družinami, z večjimi jesenskimi pelodnimi zalogami ter stalnim šotnim napajalnikom, pa problemov z nosemo nimam več. Podobno ugotavljajo tudi nekateri drugi čebelarji. V nobenem primeru pa ne bi smeli ogrožati zdravilnosti medu z nepotrebnim krmljenjem čebel z zdravili, ki vsebujejo antibiotike in druge človeku škodljive sestavine, saj zlahka pridejo v medene zaloge in od tam v lonec, iz katerega se hranimo in zdravimo mi in drugi porabniki našega medu. Zdravimo samo v primeru, ko se je nosema že pojavila in ogroža obstoj družine.

6. STRUPENI DIMI IN HLAPI PROTI VAROI?

O varoi se bomo med letom še veliko pogovarjali. Za zdaj le toliko, da ni dvoma, da se bomo morali

odslej vsi čebelarji proti tej nadlogi stalno boriti. V tej nenehni borbi pa bi bilo porazno, če bi uporabljali sredstva, ki bodo ogrozila kakovost in zdravilnost čebeljih pridelkov.

Kakšno prihodnost ima čebelarstvo, če ne bodo čebelarji prenehali vsako leto po večkrat zastrupljati vsega, kar je v panju? Že od vsega začetka bitke z varoo sva odločno in javno proti temu načinu zatiranja zajedavca, posebno zato, ker sva pravočasno zasnovala in kasneje tudi učinkovito preizkusila metodo izločanja varoe s pomočjo trotovine.

Pri preganjanju tega zajedavca s kemičnimi sredstvi, ki so tudi *uradno predpisana*, je seveda potrebno ravnati strogo po navodilih, da se kolikor mogoče zmanjša nevarnost ogrožanja kvalitete čebeljih pridelkov in zmanjša druge neprijetne stranske učinke. To velja za tiste čebelarje, ki ne uporabljajo intenzivnih bioloških metod zatiranja varoe.

V marčni risbi, ki prikazuje stanje v naših dveh opazovalnih družinah, vidimo, kako družini sami, brez posegov v gnezdo, večata zalego na vedno več satov in na vedno večje ploskve. Vse to poteka skladno z močjo družine (številom prezimljenih čebel), količino ter kvaliteto hrane v panju (sladkorni med in obnožina), delavnostjo matice in končno tudi od zunanjih vremenskih okoliščin (toplejše vreme z možnostjo prinašanja vode in prvih koškov obnožine ter prvih kapljic nektarja).

Kot smo se poučili na tem mestu že februarja, ni nič narobe in je celo ugodno, če se po dve (ali celo štiri) družine med seboj grejejo. Zalege bo zato več, ne pa manj (kot če bi se družina morala greti sama sredi panja). V tem mesecu, vsaj proti koncu, redno opažam pri svojih plemenjakih v AŽ panjih, da *ponovno zapolnijo celotni prostor panja*, torej v obeh oddelkih vse sate. Ob toplem vremenu nekatere že tudi podsedajo in

večinoma jih je vse »črno« na mreži za obema okencema. To lahko dosežejo zato, ker so tudi pred zazimljenjem močno zasedale vso prostornino panja. Prezimijo tako močne družine z najmanjšimi izgubami in so bolj dolgožive, ker se manj »obrabi-jo« v tako veliki družini. Seveda vpliva na dolgoživost tudi povečan obseg jesenske zalege, za katerega čebelar lahko poskrbi.

Morda kaže spregovoriti še nekaj besed o mestu in vlogi trotovskega sata v zimskem gnezdu, za kar smo seveda morali poskrbeti že pred zimovanjem. Dokler nismo imeli opraviti z zajedavsko varoo, smo imeli do trotovine v panju popolnoma drug odnos. Danes pa vemo, da nam lahko reši čebele in zdrav pridelek. Zato poskrbimo, da je nekaj zgrajenega trotovskega satja kar *stalno* v čebeljem gnezdu. Lahko bi ga sicer je-

mali v jeseni iz panja in zgodaj pomladi zopet vstavljali v panj. Toda le čemu to delo in skrb ter razkopavanje gnezda, če ni potrebno? Najprimernejše mesto za tak sat je predzadnje mesto. S tem družini v poznem in zgodnjem zalegalnem obdobju ni v napoto in tudi hitreje kot na skrajnem mestu (zadnjem) pride v dosega razvijajoči se družini. Če trotovskega sata še nimamo v gnezdu prezimavajoče družine, bomo to nadomestili v začetku aprila, ko čebele prično gojiti trotovino. (glej šl. č. 1984 št. 4 članek: »S trotovino proti varoi«).

Z marcem smo preživeli zadnji mesec zimovanja, ko se (praviloma) ne vtikamo in ne brskamo po gnezdu naših čebeljih družin. V aprilu pa tja do avgusta pa bo drugače, kar pripravimo se.

SELEKCIJA IN MNOŽIČNA VZREJA MATIC

JANEZ POKLUKAR — KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE

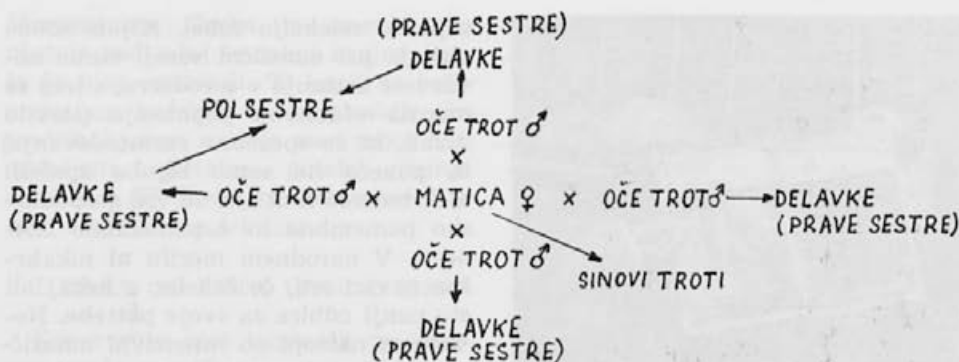
V zadnjih desetletjih je čebelarstva tehnologija močno napredovala. Razširilo se je prevažanje čebeljih družin na oddaljena pasišča, često tudi v sosednje republike.

Čebelarji prevaževalci vedo, da so matice, oplemenjene na pasišču zunaj domačega kraja, navadno med boljšimi in da nimajo z njimi nobenih težav. Opazen je sicer pogostejši pojav rumenih čebel, čebele so nekoliko bolj razdražljive, matice pa lepo zalegajo, prednost teh družin je opazno boljša. Prihaja do nekakšnega nenačrtnega medrodovnega križanja med posameznimi ekotipi (lokalnimi rodovi) in s tem do izražanja heterozisa (poudarjene dedne lastnosti). Tako se močno mešajo genetske lastnosti in raznolikost je večja.

Vemo, da je matica navadno oplemenjena s 7—12 troti. Njihov izvor je

težko nadzirati. Dokazano je, da so določeni troti pravi vagabundi. Med rojilnim razpoloženjem so povsod dobrodošli. Svobodno letajo od stojišča do stojišča in tako prepotujejo tudi do 50 km. Čebele, potomke enega trota, predstavljajo v čebelji družini skupino pravih sester, ki imajo medsebojno tri četrtine enakih (identičnih) genov — eno polovico od očeta in eno četrtino od matere. Čebele, potomke različnih očetov, so si medsebojno polsestre in imajo eno četrtino identičnih genov po materini strani. Lahko torej rečemo, da je čebelja družina sestavljena iz 7—12 skupin genetsko zelo podobnih pravih sester. Obstaja možnost genetsko neustrezne skupine čebel zaradi velike verjetnosti, da se je pojavil neustrezen oče.

Shema prikazuje čebeljo družino, sestavljeno iz štirih skupin pravih se-

ster, potomk štirih nesorodnih troto. Najpogostejše je v družini več skupin pravih sester. Če so si očetje troti po naključju v sorodstvu, so genetske razlike med skupinami pravih sester precej zabrisane.

Barva hrbtnih obročkov in mirnost na satju sta eden od znamenj pasemske pripadnosti čebel. Dedovanje barve hrbtnih obročkov še ni popolnoma raziskano, domnevajo pa, da uravnava delovanje genov za rumeno in temno barvo več poligenskih faktorjev, ki lahko določeno barvo poudarijo ali zabrišejo. Možno je prikrito — recesivno prenašanje barvnih tipov v naslednjo generacijo. V praksi vemo, da nas kljub skrbni odbiri matičarjev in trotarjev vedno znova presenečajo rumene čebele.

Podobno je z mirnostjo ali napačnostjo čebel. Meritve odziva na draženje z izopental acetatom kot sestavino alarm-feromona so pokazale, da je ta lastnost pogojena s 7 do 11 geni. Barva in mirnost čebel sta v primerjavi z gospodarskimi lastnostmi pogojeni z relativno majhnim številom genov. Vsekakor je jasno nekaj: že zaradi možnosti pojava neustreznih barvnih tipov ene družine ne razmnožujejo preveč. Če ni načrtnega selekcijskega dela, jemljimo vzrejno gradivo iz čim več nesorodnih družin. Dobra opora so nam pri tem lahko zapiski o izvoru in takojšnje izločanje vseh neprimernih matic.

V zadnjih letih intenzivno raziskujemo pojav diploidnih troto. Znano nam je, da se iz neoplojenih jajčec razvijejo normalni troti. Raziskovalci so dognali, da je dedovanje spola v resnici zapleten proces. Vemo, da se pogosto pojavljajo matice z luknjičavo zalego. Nekdaj so menili, da je luknjičava zalega slaba dedna lastnost matice. Matica naj bi pri zaleganju svojevoljno izpuščala posamezne celice. To pa po novejših dognanjih ni res. Pri čebelah obstaja lokus (= mesto določenega gena na kromosomu), na katerem leži gen za določitev spola. Če sta aleli (alelni par tvori gen) na tem lokusu enaki, se iz jajčeca razvije ličinka diploidnega trota (trot, ki se razvije iz oplojenega jajčeca); to pa čebele takoj odstranijo in očistijo celico. Matica jo takoj zopet zaleže.

Različne meritve so pokazale, da obstaja v čebelji vrsti *Apis mellifica* L. 18 različnih enakovrednih spolnih alel, kar pa vseeno pomeni, da je 5,6 odstotkov zaleženih jajčec z zasnovo diploidnega trota in tako neuporabnih za družino. Ob večjem deležu jajčec s takimi zasnovami se matica nepotrebno muči z zaleganjem.

Čim manjša je kaka populacija, tem bolj prihaja do izraza naključno razhajanje in fiksacija (utrditev) dednih lastnosti, kar pomeni izgubo določenih alel. S tem v zvezi je dokazano, da se pri odbiri v izoliranih področjih manjša število spolnih alel. Situacija

Vzrejevalci matic na Gorenjskem imajo že stoletno tradicijo.

je pri množični vzreji matic povsem podobna. Z računalniškimi simulacijami so izračunali, da izguba spolnih alel še ni kritična, če odberemo in razmnožujemo vsaj 50 nesorodnih čebeljih družin. Vseeno pa se nam v povprečju že veča luknjičavost zalege.

Kvaliteta zalege in druge lastnosti so, kot npr. prej omenjena barva in mirnost čebel, pomembne postavke za

uspešno selekcijo čebel. Kljub odbiri obstaja pri množični vzreji matic nevarnost križanja v sorodstvu, s tem se manjša efektivna populacija (število živali, ki so sposobne razmnoževanja) in poveča ne samo izguba spolnih alel, temveč tudi alel za vse gospodarsko pomembne in nepomembne lastnosti. V narodnem merilu ni nikakršne nevarnosti, če čebelar z nekaj ali sto panji odbira za svoje potrebe. Nevarnost nastopi ob intenzivni množični vzreji matic za trg in to kljub individualnemu selekcijskemu delu.

Prav je, da spoznamo nevarnosti množične vzreje matic. Že sam fenomen luknjičave zalege nas opozarja na nujnost enotnega selekcijskega dela v republiškem merilu. Trenutno dosežemo z nenačrtno množično vzrejo matic relativno lepe uspehe, žal pa siromašimo genetsko strukturo (dedno snov) naše čebele. Zavedamo se, da je množična vzreja del sodobne čebelarske tehnologije in kot taka lahko ogromno pripomore k boljši produktivnosti čebeljih družin. Pogoji pa je seveda enoten in usmerjen selekcijski program. Brez tega pa so množična vzreja matic bumerang za našo čebelo in za nas.

STANJE VAROZE V SR BOSNI IN HERCEGOVINI IN ZATIRANJE TE BOLEZNI

DR. HUSNIJA CERIMAGIĆ

(POSVETOVANJE LJUBLJANA
1984)

V SR Bosni in Hercegovini so varozo uradno ugotovili spomladi 1979. leta. Toda na podlagi nadaljnjih raziskovanj lahko z gotovostjo trdimo, da se je pojavila že sredi 1977. leta. Ta podmena temelji na izpovedih številnih čebelarjev, ki so opazili pojav izrazito majhnih čebel delavk in trovov z deformiranimi krili. Opazili pa so tudi samega zajedavca varoo na

čebelah, pa so mislili, da je čebelja uš. Čebelje družine so najprej množično odmirale na območju spodnjega toka reke Neretve, na območju okoli Mostarja, Čapljine in okoliških občin. Tudi ta podatek kaže na to, da se je parazit pojavil prej, kot so ga ugotovili. Ko bi se bil res pojavil konec leta 1979, ne bi prišlo do množičnega odmiranja že leta 1980.

Zdaj je varoza razširjena, bolj ali manj, po vsem teritoriju Bosne in

Hercegovine. Treba je omeniti, da obstaja tudi zdaj še nekaj krajev, kjer je še niso ugotovili. Ti kraji so večinoma na gorskih in planinskih območjih, kjer so naselja med seboj bolj oddaljena. Celoten potek gibanja okužbe v SR Bosni in Hercegovini je moč razdeliti na tri faze.

I. FAZA OD LETA 1977 DO 1980

Ker varoze niso ugotovili pravočasno, se je potajila skoraj za poldrugo leto na ozkem območju dolnje Hercegovine. V tem času so čebelje družine polagoma oslabele, do večjih izgub pa je prišlo pozimi leta 1979/1980. V tem obdobju je bila bolezen omejena na majhno območje.

II. FAZA OD LETA 1980 DO 1982

V tem času se je varoza razširila po vsem območju Bosne in Hercegovine, ponekod bolj, ponekod manj, odvisno od krajevnih posebnosti. V nekaterih krajih se je okužba šele pojavila, medtem ko je na območjih, kjer se je pojavila najprej, že povzročala škodo.

III. FAZA OD LETA 1982 DO LETA 1984

Za to fazo so značilna množična odmiranja čebeljih družin. Na območjih, kjer se je varoza pojavila v drugi fazi, so čebele še nadalje odmirale v velikem obsegu. Tam pa, kjer so varozo odkrili v I. fazi, so čebelarji pridobili že nekaj izkušenj in so jo zatirali s precejšnjim uspehom. Družine, ki so si zaradi zdravljenja opomogle, so že delale za pripravo novih družin in tako delno nadomestile izgube. V prid tem trditvam je tudi skladnost prej navedenih faz z gibanjem števila čebeljih družin v tem obdobju.

Gibanje števila čebeljih družin v SR Bosni in Hercegovini v obdobju od 1979 do 1983:

TABELA 1

Leto	Število čebel. družin	razlika	%
1979	197.677	0	100
1980	211.403	+ 13.700	106,6
1981	194.633	- 2.770	98,5
1983	137.336	- 60.361	69,4

Največje izgube so bile pozimi 1982/1983, ko se je število družin glede na leto 1980 zmanjšalo za 74.067 čebeljih družin ali za 35 odstotkov od skupnega števila. Navedenih izgub pa ni povzročila samo varoza, ampak tudi druge bolezni, vendar v precej manjšem obsegu.

VZROKI NEUSPEHOV PRI ZATIRANJU VAROZE

1. Razvrstitev panjev

V SR Bosni in Hercegovini je 1981. leta 31.459 gospodarstev gojilo 194.663 čebeljih družin.

TABELA 2 — ŠTEVILO PANJEV V GOSPODARSTVIH V BIH

Število panjev	Gospodarstva ki gojijo čebele v BIH	%
do 5	24.730	78
6—10	4.207	13,4
11—20	1.657	5,3
21—50	727	2,3
51—75	68	0,2
76—100	35	0,1
nad 100	35	0,1

Malih rejcev, ki imajo do 10 panjev, je največ. Čebele gojijo zaradi tradicije ali za rekreacijo. Domnevamo lahko, da ne vedo dovolj o čebeljih boleznih in da niti nimajo dovolj možnosti, da bi jih preprečevali. Zato je imela ta kategorija čebelarjev največ izgub zaradi varoze. Srednja kategorija čebelarjev z 11—20 panji je imela podobno kot prejšnja (mali čebelarji) precejšnje izgube.

2. Izbira in nabava sredstev za zatiranje varoze

Izbira in nabava sredstev za zatiranje varoze sta bili v BIH prepuščeni samim čebelarjem. Fenotiazin je bilo prvo sredstvo. Zaradi otežene uporabe (slabo izgorevanje, škodljivo za zdravje) so ga čebelarji hitro zamenjali z danikoroperjem. To sredstvo so čebelarji sami nabavljali iz Japonske. Pozneje so ga uvozili za čebelarje BIH na intervencijo republiške veterinarske uprave. To sredstvo je v prvi fazi delovalo uspešno dve leti do tri leta. Potem pa je izgubilo učinkovitost in ga je bilo potrebno zamenjati. Potem so čebelarji nekaj časa uporabljali različna sredstva in metode zdravljenja. Pojavila so se tudi sredstva posameznih čebelarjev kot *varonikel*. Čeprav ni bil ne registriran ne testiran, so ga čebelarji uporabljali na veliko. Od tega sredstva so pričakovali, da bo rešilo vse probleme v zvezi z varozo. Tudi to sredstvo je delovalo le nekaj časa. Timal so čebelarji uporabljali v omejenem obsegu in ni natančnih podatkov o tem, kako je bil učinkovit. Trenutno največ uporabljajo apiakaridim, s katerim dosegajo pri zatiranju varoze dobre rezultate.

Bioloških ukrepov (odstranjevanje pokrite trotovske zalege) se je lotilo le neznatno število čebelarjev, večinoma tistih z večjim številom čebeljih družin.

3. Izobrazba in poučenost čebelarjev o varozi

V prvi fazi te bolezni so bili čebelarji le delno poučeni, kar je imelo

hude posledice. Bolezen so opisovali, kot da je samo sezonska. Niso vedeli, da je stalno navzoča v čebelji družini, vse od trenutka, ko se pojavi, kar terja nenehno zatiranje in spremembo ustaljene tehnike čebelarjenja. K takemu pojmovanju je prispevala tudi amortizacija problema varoze. To je bilo videti v mnogo člankih, ki so bili objavljeni na to temo in tudi v televizijskih oddajah. Pomanjkljivi so bili tudi zakonodajni ukrepi. Pravilnik o ukrepih za zatiranje in preprečevanje čebeljih kužnih bolezni (UL SFRJ, št. 49/82), člen 19. npr. predvideva: »Varoza v okuženem čebelnjaku velja za odpravljeno, če so storjeni vsi navedeni ukrepi iz člena 18. navedenega pravilnika.«

Taki pojavi in nedorečenosti so vplivali tudi na ravnanje čebelarjev.

Uporabljali in menjavali so sredstva in metode zdravljenja. Do zdaj ta problem še ni rešen.

3. Sedanje stanje z varozo

Pomembno je opozoriti na dejstvo, da so čebelarji tam, kjer se je varoza najprej pojavila, navajeni na to bolezen. Spoznali so, da je v čebelji družini stalno navzoča in da morajo nenehno nadzirati in zatirati parazita. Napredni čebelarji, ki uporabljajo sodobna sredstva za zatiranje zaječavca in sodobno tehniko čebelarjenja, dosegajo normalne pridelke medu. S prakso si pridobivamo izkušnje.

Na območjih, kjer se je varoza pojavila v II. in III. fazi, bo potrebno še štiri do pet let, da bodo čebelarji dobili potrebne izkušnje in se prilagodili čebelarjenju z varozo.

PRISPEVKI ZA SKLAD PETRA PAVLA GLAVARJA

Matija Božič — Ljubljana 500.— din

Roman Osterc — Logatec 426.— din

NA KATERE POMLADNE PAŠE BOMO VOZILI ČEBELE

PROF. EDI SENEČNIK

Pri nas v Sloveniji bi težko našli kraj, kjer bi imele čebele vse leto dovolj paše. Če imamo morda pomladno, pa nimamo poletne in jesenske, gozdne in nasprotno. Zato morajo čebelarji največkrat poiskati pašo za svojo žival drugod, če žele, da bodo čebele preživele, nabrale medu in bo tako njihovo čebelarstvo uspešno in rentabilno.

Kljub vsemu temu pa pašni viri iz leta v leto bolj usihajo. Z agrotehničnimi ukrepi in uničujočimi herbicidi smo pregnali z naših polj ves plevel, ki je dajal našim krilatim žuželkam nič kako dobro pašo. Gozdarji so še preveč poskrbeli za to, da je iz naših gozdov izginilo medovito grmičevje od različnih vrb, krhlikovine in še drugih medovitih rastlin in dreves. Izneverila se nam je tudi nekdanja kraljica naših polj — ajda, ki je tudi prenehala mediti. Še do danes nismo mogli zanesljivo ugotoviti, zakaj. Tudi nove vrste, ki smo jih uvozili iz dežel, kjer še med, ne obetajo kaj prida, čeprav so nekatere kmetijske zadruge in kmetovalci močno zainteresirani, da bi prišel na mizo spet ajdov kruh, žganci in druge ajdove jedi. Najbolj zvesta je ostala le še

gozdna paša. Ta pa se tudi ne pojavlja vsako leto. Takrat, ko morda zamedita jelka in smreka, nam hladno vetrovno in deževno vreme v nekaj dneh uniči to obetavno pašo. Tako torej čebelar, ki se odpravlja na pot s svojimi živalicami, nikdar ne ve, ali mu bo na katerikoli paši uspelo ali ne.

Čebel ne selimo in ne prevažamo na različne paše šele današnji čas. Že Janša poroča o tem, da so pred 200 leti prevažali Gorenjci čebele na ajdovo pašo, spomladi pa so jih vozili ali pa prenašali na gorska vresišča. Še danes vozijo naši čebelarji čebelne panje na vresjevo pašo na Tolminsko, Cerkljansko, Idrijsko ali v kraje, kjer so še ostale obširne zaplate te čudovite medovite rastline. Danes jih ne prenašajo več na krošnjah in ne prevažajo z vozovi. Naši napredni čebelarji so si omislili sodobne prevozne čebelnjake, s katerimi v nekaj urah dosežejo še tako odročna pasišča. Zdaj spomladi izkoriščajo ponekod tudi pašo na različnih vrbah, zlasti na ivi, pa tudi na divjih češnjah, kjer so še ostale v gozdovih varne pred uničujočo sekro.

Nekateri čebelarji zdaj vozijo v zgodnji pomladi čebele tudi v naše

Prevozi čebel postajajo vedno bolj potrebni za uspešno čebelarjenje

Upamo, da bodo
čebele letos na
akaciji nabrale
več medu kot
lani

sončno Primorje ali pa jih tja postavijo že jeseni, da potem tam tudi prezimijo. Sončno Primorje ponuja že zgodaj spomladi sladko medicino, saj zacveti tam rožmarin, mandeljni in obilica drugih medovitih obmorskih rastlin. Večina naših čebelarjev prevaževalcev pa se raje odloči za zanesljivejšo pašo na repici in ogrščici. Ti medoviti rastlini dajeta lahko obilno pašo. Na njej se čebelne družine močno razvijejo in ob ugodnem vremenu tudi napolnijo medišča. Tako čebelarjev trud ni zaman. Na repici se čebelje družine namreč tako okrepe, da potem živalni panji lahko izdatno izkoristijo naslednjo pašo na akaciji. Velika polja, zasejana z repico, so v sosednji Hrvatski, največ v Slavoniji ob avtomobilski cesti, v Sremu, Baranji in Podravini. V teh krajih repica tudi medli. Zadnja leta jo sejejo tudi pri nas v Pomurju, na Gorenjskem, v Istri in še kje, vendar pa tu ne medli tako izdatno. Čebelne družine pa se sicer lepo razvijejo, saj dobe na tej paši obilo cvetnega prahu, ki je zdaj še kako potreben za razvoj čebelnega zaroda. Ponekod v Slavoniji so poleg repičnih polj tudi akacijevi gozdovi. Tako imajo lahko kar na enem mestu dve paši. Akacijevi gozdovi pa tu-

di sicer niso daleč od teh polj in je treba prepeljati čebele le nekaj kilometrov na to pašo. Akacijeva paša je glavna paša na vsem območju Jugoslavije. Če ne medli, potem v naši državi tako leto nimamo mnogo medu. Pri nas v Sloveniji so akacijevi gozdovi v Pomurju in na Primorskem. Naši čebelarji vneto prevažajo čebele v te kraje. Nekateri podjetnejši gredo najprej na Primorsko, potem pa še na poznejšo akacijo v Pomurju. Zaradi vegetacijskih in klimatičnih razlik ne cveti namreč vsa akacija ob istem času. To pa pride zelo prav našim čebelicam in seveda tudi čebelarjem. Celo na Primorskem lahko izkoriščajo to vegetacijsko razliko: ko odcveti akacija v nižini, se pomaknejo čebelarji s svojimi panji v višine, kjer akacija šele začenja cveteti. Če je vreme ugodno, to je ne preveč toplo, vlažno in brez vetra, nam akacija lahko odlično medli in v nekaj dneh so panji polni sladkega dišečega akacijevca. Po akaciji pa lahko zamede že naši gozdovi, zlasti smreka. Seveda so čebelarji že pripravljeni tudi na to pašo.

Čebelar mora še kako poskrbeti za to, da bodo vsi panji, ki so določeni za prevoz na katerokoli pomladno pa-

šo, zdravi in živalni. Že prej jih bo vse pregledal in poskrbel za dražilno krmljenje, če je to potrebno. Slabiče je treba brez vseh čustvenih pomislekov združiti, saj od njih ne bomo imeli nobenih koristi. Ob brezpašnih dneh se jih kaj rade lotevajo roparice in jih izpraznijo ter uničijo. Bolje je imeti eno močno družino kot tri slabe. Od teh ne bo nobenega medu, močan panj pa nam lahko napolni medišče. Čebelarji se vse premalo zavedajo znane ugotovitve, da dobimo od panja, ki ima 30.000 čebel, na dobri paši dva kilograma medicne, ob še enkrat močnejši pa ne štiri kilograme, kolikor bi pričakovali, ampak kar se-

dem kilogramov medu. To dejstvo imejmo vselej pred očmi, kadarkoli oklevamo ali bi slabiče združili ali ne.

Če smo se že odločili, da peljemo čebele na pašo, potem si oglejmo prej pasišča, izberimo primeren prostor in se pogovorimo z lastnikom zemljišča glede odškodnine. Poskrbimo tudi za čuvaja, sicer bomo lahko doživeli izredno neprijetna presenečenja. Ne pozabimo tudi na veterinarska potrdila o zdravju čebel. Ta bomo predložili na pristojni občini ali pri čebelarskem društvu, kopijo pa pritrčili na notranji strani kamionskega okna. Pa srečno!

FACELIJA KOT PODORINA IN PAŠA ZA ČEBELE

Facelija (*Phacelia tanacetifolia* Benth., fam. Hydrophyllaceae) je enoletnica. Steblo doseže višino do 90 cm, v zgornjem delu je ščetinasto dlakavo. Listi so pernatodelni, premenjalni, cveti so združeni v skupinah, modro-vijolični. Korenina je vretenasta, vendar krhka.

V strokovni literaturi obravnavajo facelijo v skupini za čebelarstvo pomembnih rastlin — torej kot medovito.

V nekaterih deželah v Evropi facelijo v zadnjem desetletju z uspehom uvrščajo kot podorino v zelenjadnem kolobarju. — Pridelek

zelene krme je zadovoljiv, steblo, listi in korenine so krhki, hitro se humificirajo. Če posevku facelije določimo daljšo rast, bogato zacveti in je obilna čebelna pašna.

Na poskusnem polju biotehniške fakultete v Ljubljani smo med eno vegetacijo opravili terminsko setev facelije v primerjavi s krmnim ohrovom in z namenom, da jo bomo podorali. — V preglednici podajamo termine setve in spravila zelene krme. Zeleno rastlino smo pokosili takrat, ko je posevek facelije zacvetel. Ob zadnjem spravilu (5. termin setve) facelija ni zacvetela.

Čas setve termin/datum		Spravilo datum	Viš. rast. (cm)	Pidel. (a/ha)
I. 7. IV.	(71 dni)	17. VI.	facelija 70	467
			krm. ohr. 55	299
II. 11. V.	(60 dni)	10. VII.	facelija 86	555
			krm. ohr. 49	
III. 17. VI.	(55 dni)	11. VIII.	facelija 67	279
			krm. ohr. 39*	128*
IV. 15. VII.	(65 dni)	18. IX.	facelija 61	315
			krm. ohr. 62	361 *
V. 18. VIII.	(59 dni)	16. X.	facelija 45	86
			krm. ohr. 55	289

* V tretjem terminu setve krmni ohrov zaradi suše ni vzkalil, setev smo ponovili 6. VII. Ob spravljanju je posevek manjši, z manj zelene mase.

Obe podorini smo sejali v vrstice v medvrstni razdalji 30 cm, na njivi, skromno založeni s hranili in humusom in na srednje težki zemlji.

Porabo semena ocenjujemo pri obeh vrstah okoli 18 kg/ha. V pridelku smo ob spravi analizirali vsebnost suhe snovi. Facelija je imela okoli 9 % sušine, krmni ohrovt okoli 6 %. Vsebnost pepela je pri faceliji nekoliko večja, predvsem zaradi CaO in Na_2O , katerih delež je večji.

Zaradi pogostega pomanjkanja hlevskega gnoja, nujnega za ohranitev in izboljšanje rodovitnosti tal, je v zelenjadnem kolobarju koristno vključevanje podorin. Če posevek facelije pred podoravanjem lahko zacveti, je koristno za čebelarjenje.

Prednost facelije kot podorine ocenjujemo po tem, da so rastline krhke,

sočne, enako korenine, katerih delež v skupni teži rastline dosega okoli 2 %. Dolžina korenin je okoli 13 cm. — Krmni ohrovt in v večini primerov tudi druge podorine so trde, počasneje razpadajo. Pri krmnem ohrovu je delež korenine v teži rastline okoli 5 %, dolžina okoli 16 cm.

Na osnovi naše analize kmetijski strokovnjaki, kmetovalci in čebelarji lahko predvidevajo dinamiko rasti in razvoja facelije glede na termin setve. Možna je primerjava z rastjo krmnega ohrova. Seme obeh vrst je moč nabaviti v semenarni po ceni 660,00 din za kg facelije in 350,00 din za krmni ohrovt (cene iz l. 1984).

*Prof. dr. Elza Leskovec
VTOZD za agronomijo, BF*

ZAČETNI IN NADALJEVALNI TEČAJI ZA ČEBELARJE

Zveza čebelarских društev Slovenije bo v letošnjem letu organizirala čebelarske tečaje za začetnike. Tečaji bodo v čebelnjaku ZČDS v Ljubljani ob Večni poti pri Živalskem vrtu. Tečaji za začetnike bodo:

1. tečaj — 1. in 2. junija 1985, 8. in 9. junija 1985
2. tečaj — od 18. do 21. junija 1985

Nadaljevalni tečaji bodo:

1. tečaj za vzrejo matic — 29. in 30. junija ter 6. in 7. julija
2. tečaj za pridobivanje posebnih čebeljih pridelkov — 16. do 19. julij

Tečaji bodo štiridnevni in bodo trajali po 32 ur; od tega bo 8 ur predavanj in 24 ur praktičnega dela s čebelami. Tako bodo vsak dan od osmih do dvanajstih in od trinajstih do sedemnajstih. Število tečajnikov je za en tečaj omejeno na 15 udeležencev. Če bo pripravljen več, bomo organizirali več tečajev.

Cena za tečaj za člane ZČDS znaša 2.500,— din in za nečlane 4000,— din. Pismo prijavo z navedbo vašega naslova in časa tečaja, ki ga želite obiskovati ter fotokopijo položnice, s katero ste vplačali gornji znesek, pošljite na naslov:

Zveza čebelarских društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61 000 Ljubljana

Znesek nakažite najkasneje do 15. maja 1985. Denar nakažite na žiro račun št.: 50101-678-48636, ZČDS.

Prenočevanje in prehrana nisti všteti v ceno. Vse dodatne informacije lahko dobite na telefon 061-210 992.

Zveza čebelarских društev Slovenije

hp

medex

ljubljana, jugoslavija

letnik
leto
številkaXI
1985
3

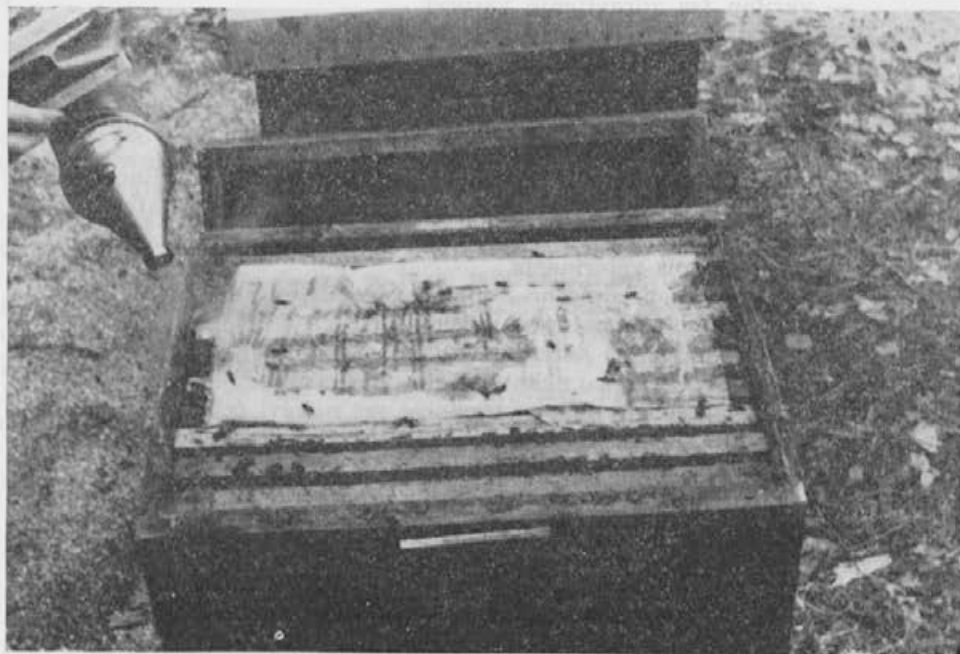
bilen

ZIMA 84/85 IN ČEBELE

Letošnja zima je bila muhasta. Zlasti čebelarji, katerih čebele imajo pozimi na voljo malo izletnih dni zaradi pomanjkanja sonca (čebelnjaki v soteskah, na osojnih legah), so bili v ostrem mrazu najbolj zaskrbljeni. Potrebe po zimskih zalogah so bile z meseca decembra na mesec januar izredno velike, posebno v nakladnih panjih, ki so še bolj izpostavljeni zunanjim dejavnikom kot AŽ panji. Posledica večje potrebe po zalogah je jasno večja potreba po čistilnem iz-

letu in pospešeno odmiranje starih čebel. Oboje sem ugotovil 23. januarja, ko je bil v ljubljanski regiji prvi čistilni izlet po preživetih zmrzali. V panjih sem našel precejšnje število mrtvic (stare čebele), ki niso kazale znamenj okužbe z nosečo. Mrtvice niso imele napetih zadkov, bile so zgolj stare, iztrošene čebele.

V naslednjem odstavku izkoriščam priložnost, da seznanim čebelarje s preprostim diagnosticiranjem varoze v panjih. Metoda je češka in je sicer

v redni rabi češkega čebelarškega inštituta v Dolu. Že dalj časa jo uporabljamo tudi sam. Metoda prav hitro prikaže invadirano družino s parazitom Varroa Jacobssoni.

V širok kozarec nalijemo ca. 2 do 3 dl jedilnega olja. Nato stresemo v olje drobir, pobran z dna panja. To dobro premešamo in pustimo pri miru okrog 15 minut. Medtem vsi klopi, ki so bili v drobirju, splavajo na vrh olja, ker so specifično lažji, medtem ko se drobir posede na dno kozarca. Klopi, plavajoči na gladini olja, so dobro vidni in tako je moč hitro ugotoviti stopnjo okužbe panja ali vsega čebelnjaka. Da ne bi s tem po nepotrebnem onesnažili prevelike ko-

ličine jedilnega olja, lahko ta test opravi več čebelarjev skupaj, saj se olje po opravljenem testu prečisti skozi cedilo ali gazo in je takšno uporabno še za nadaljnje testiranje. Preprostost metode in predvsem njena zanesljivost se je na Češkem pokazala več kot odlična. Drobirja naj bo v olju več kot $\frac{1}{4}$ celotne vsebine.

Menim, da bo marsikateremu čebelarju ta nasvet dobrodošel, zlasti pri ugotavljanju invadiranosti družin ob spomladanskih pregledih. Za podrobnejše informacije se pa lahko vsakdo obrne na pospeševalno službo čebelarstva DO HP MEDEX.

Ivan Esenko

PRESKRBA Z ZDRAVILI ZA ČEBELJE BOLEZNI

Čebelarje obveščamo, da imamo v naši trgovini »Narava vam ponuja« na Miklošičevi 30, Ljubljana, v zalogi naslednja čebelja zdravila:

- apiakaridim (za zdravljenje varoze)
- varamit (za zdravljenje varoze)
- varitan (za zdravljenje varoze)
- folbex VA (za zdravljenje varoze)
- fumagilin DCH (za zdravljenje noseve)
- nozucid (za zdravljenje noseve)

Poleg navedenih zdravil imamo v zalogi tudi vitaminski stimulator za čebele forssapin tonic.

Pri nabavi fumagilina DCH mora čebelar predložiti pravilno izpolnjen veterinarski recept, ki mora vsebovati naslednje podatke:

- ime veterinarske postaje,
- žig in podpis veterinarja,
- diagnozo in predpisano količino zdravila za zdravljenje,
- ime, priimek in natančen naslov lastnika čebel,
- število panjev, za katere se izdaja veterinarski recept.

Zaradi težav pri uvozu nekaterih zdravil ter neredne dobave domačih zdravil za čebele dajemo prednost pri nabavi čebelarjem, ki imajo z našo DO sklenjeno pogodbo o pridelovalnem sodelovanju, in tistim čebelarjem, ki so nam oddali med v pretekli sezoni.

Vsa omenjena zdravila lahko čebelarji naročijo tudi pisno. Naročena zdravila pošljemo po pošti, plačati je treba ob prevzemu pošiljke.

DE-MALOPRODAJA
Marjetka PUCELJ

ODKUP ČEBELJIH PRIDELKOV

Čebelarje obveščamo, da zaradi tekočih obvez odkupujemo propolis in čebelji vosek po novih odkupnih cenah:

Propolis:

- I. kvaliteta 8.000,00 din/kg
- II. kvaliteta 7.000,00 din/kg
- III. kvaliteta 6.000,00 din/kg

Vosek:

- I. kvaliteta 1.200,00 din/kg
- II. kvaliteta 1.150,00 din/kg

Pospeseno odkupujemo cvetni prah osmukanec in izkopanec.

Primerno zapakirane in pravilno naslovljene pošiljke pošljite na hp Medex, Linhartova 49/a, 61000 Ljubljana. Vosek lahko tudi osebno oddaste v naši trgovini v Ljubljani, Miklošičeva 30 ali v novi poslovalnici na tržnici v Krškem.

Hkrati vas obveščamo, da še nadalje odkupujemo tudi vse druge čebelje pridelke.

DE-KOOPERACIJA
Boris SLAVEC

ODPRLI SMO NOVO POSLOVALNICO V KRŠKEM

Vse večje potrebe po tem, da bi približali ponudbo čebelarskega materiala dolenjski in zasavski regiji, so nas spodbudile, da smo dne 13. 10. 1984 odprli novo poslovalnico na tržnici v Krškem.

Poslovalnica je usposobljena za prodajo konditorskega blaga in naših izdelkov na bazi čebeljih pridelkov, za opravljanje gostinskih storitev in prodajo vsega čebelarskega materiala.

Čebelarji iz širše okolice se bodo tako lahko oskrbovali z vsem potrebnim čebelarskim materialom, katerega ponujamo tudi v naši poslovalnici v Ljubljani, ter z ustreznimi satnicami. Ravno tako je poslovalnica usposobljena za odkup čebeljega voska.

Pripravljamo se tudi za sezonski prevzem cvetnega prahu in matičnega mlečka, o čemer bomo čebelarje še obvestili.

Z novo poslovalnico v Krškem želimo vzpostaviti še tesnejše sodelovanje z osnovnimi pridelovalci — čebelarji, kar je tudi naša dolgoročna usmeritev.

DE Maloprodaja
Marjeta VIŠNJEVAR

DOLGOROČNO KREDITIRANJE ORGANIZIRANIH ČEBELARJEV HP MEDEX V LETU 1985

Skladno z dolgoročno usmeritvijo hp Medexa je delavski svet na svoji redni seji dne 30. 1. 1985 sprejel sklep o začasnem kreditiranju čebelarjev, ki imajo z DO sklenjeno pogodbo o dolgoročnem pridelovalnem sodelovanju kot pogodbeni čebelarji ali z njo združujejo delo in sredstva kot delavci na domu (DD) ali kmetje zavarovanci (KZ).

Kreditna sredstva daje Medex predvsem za nabavo panjev in drugega čebelarskega materiala iz zaloge Medexa po naslednjih pogojih:

Org. čeb. Medexa	Max. dodelitev kred. sredstev	Doba odplačila	Obrestna mera %
delavec na domu	do 600.000,— din	do 10 let	25 %
kmet zavarovanec	do 600.000,— din	do 10 let	25 %
pog. čebelar	do 450.000,— din	do 5 let	30 %

Kreditna komisija bo obravnavala pisne vloge prosilcev ter odobraval kreditna sredstva na osnovi sprejetih kriterijev samoupravnih organov in samoupravnih aktov hp Medex ter na podlagi uspešnosti kooperacijskega sodelovanja posameznega čebelarja.

Če ste zainteresirani za pridobitev kreditnih sredstev in nabavo panjev v hp Medex, vam priporočamo, da čimprej pošljete pisno vlogo na naslov hp Medex, DE-Kooperacija, 61 000 Ljubljana, Miklošičeva 30. Podrobnejše informacije pa lahko prejmete po telefonu vsak delavnik, razen sobote, od 7. do 15. ure (telefon št.: 061/316-455 int. 44).

DE-Kooperacija:
Boris Slavec

STERILIZACIJA PANJEV

JOZE KELHAR

V Slovenskem čebelarju je vse več člankov na temo čebeljih bolezni in njihovega zatiranja, kar je z razširjenostjo varoze, v zadnjem času pa tudi hude gnilobe in drugih bolezni, povsem razumljivo.

Ti članki so tudi mene spodbudili k iskanju ustreznega postopka za učinkovito razkuževanje in sterilizacijo panjev, saj je izguba panja za čebelarja v primeru hude gnilobe še bolj boleča kot izguba družine.

Pri iskanju najboljše rešitve sem izhajal iz načela, da je potrebno izdelati takšno pripravo, s katero bo mogoče razkužiti tako panj kot ves pribor in orodje hkrati. Za takšno razkuževanje predlagam uporabo ustrezno velike komore z električnim gretjem in z regulacijo temperature od 50 do 200 stopinj Celzija.

Komora naj bo izdelana iz aluminijeve pločevine v dvostenski izvedbi, dobro toplotno izolirana in z vgrajenim električnim grelcem ter termostatom in termometrom za kontrolo temperature; lahko je vgrajeno tudi časovno stikalo. Priključna moč komore naj bo maks. 3 KW v enofazni izvedbi, da jo bo mogoče uporabiti na čimširšem področju.

Postopek razkuževanja — sterilizacije je takle:

Panj, ki ga hočemo razkužiti, očistimo voščin in propolisa, vzamemo nosilce satnikov, satnike, ki jim odstranimo sate, okenca in matično re-

šetko iz njihovih ležišč in jih prosto položimo v panj, odpremo brado in druge premične dele panja ter vse skupaj zapremo v komoro in vključimo gretje. Na kontrolnem termometru kontroliramo temperaturo, da doseže 140 stopinj Celzija. Od te temperature dalje štejemo čas sterilizacije, ki naj ne bo krajši kot 1 uro.

Ker je cena takega sterilizatorja dokaj visoka in ga bo potrebno izdelati ali prirediti tiste, ki jih v ustrezni velikosti izdelujemo serijsko (SUTJESKA), ga bodo lahko nabavila le večja čebelarstva in društva ali občinske zveze, ki ga bodo izposojale članom.

Poraba energije ne bo večja kot 6—8 KWh na posamezni panj. Prepričan sem, da bi bilo tako prihranjenno čebelarjem veliko truda in zamudnega dela, ker bo postopek preprost, varen in zanesljiv ne glede na izkušnost ali starost čebelarja.

Razkuževanje panjev pa ne bo uporabno samo v primeru hude gnilobe, ampak pred vsako naselitvijo panja, če je v njem odmrlo družina iz kakršnegakoli vzroka ali če je stal panj dalj časa prazen.

Tako bo moč ohraniti in ponovno uporabiti panje ne glede na vrsto okužbe, s tem pa našemu čebelarstvu prihraniti velika materialna sredstva in učinkovito preprečiti širjenje čebeljih bolezni.

SLABE IZKUŠNJE

EMIL POVŠE

Čebelarim že 15 let, od svojega 27. leta dalje. Pripadam generaciji čebelarjev, ki rada seže po dostopni

čebelarski literaturi. Že dve leti imam prevozní čebelnjak z 62 AŽ panji. Vneto prebiram vse novosti in raz-

mišljam, kako bi delo s čebelami uredil tako, da bi poleg 8-urne zaposlitve, ki se ji pridružujejo pogosta službena potovanja, našel čas za urejanje 60 ali 120 panjev čebel.

V ugledni knjigi ali reviji sem prebral, da čebele lahko prevažamo brez zaprtih žrel. Če ima čebelar močne družine, je precej dela pred prevozom, da spravi čebele v panj in zapre žrela. Namesto tega lahko v tem času pospravimo kamion, uredimo plačilo z gospodarjem itd. Leta 1984 sem prevažal čebele iz Koprivnice na Hrvaškem v Tirosek. Ker sam nisem šofer, mi je naključni šofer pripeljal čebele preko Maribora in Celja v Tirosek. Čakanje v Tiroseku med 01.00—04.00 uro ni bilo prijetno. Ko je voznik pripeljal čebele, smo parkirali kamion in hiteli zapirati zadnja vrata, medtem ko so bila žrela med prevozom odprta. Pri prijazni čebelarki v bližini kamiona sem teden dni kontroliral tehniko (tel. zveza). Ker ni bilo paše, sem se odločil za premik na kostanj v bližino Petrinje. Spet sem našel priložnostnega šoferja, ki se ni odlikoval po šoferjskih kvalitetah. Po 500 m je prednje kolo popolnoma blokiralo, kar sposobnemu šoferju ne bi smelo delati večjih preglavic. Največkrat je dovolj s kladivom potolči po zavornem bobnu in če ni resnejše okvare, zavora popusti, toda šofer tej okvari ni bil kos. Potreboval sem 3 ure, da je mehanik, ki sem ga našel natanko o polnoči, povedal za zgoraj navedeno zdravilo za blokirano kolo. Zamuda je bila tu. Prevozili smo osvetljeno Ljubljano, osvetljeno avtocesto pri Zagrebu, osvetljeno Veliko gorico in pri belem dnevu smo prispeli na cilj v bližino Petrinje. Hiteli smo urejati kamion za pašo, potem pa brž nazaj v službo v Ljubljano.

Čez 5 dni sem z družino preko Petrinje potoval na teden zasluženega

počitka v Pulo. V Petrinji sem zvedel, da medi kostanj! Veselil sem se pregleda čebel, na razpolago pa sem imel ves dan. Bil sem zelo razočaran, saj je bilo v panjih tako malo čebel, da nisem prišel do sape. Ko sem vse pregledal, sem ugotovil, da tudi v drugih panjih manjkajo pašne čebele. Kosilo mi ni teknilo. V glavi se mi je preletavalo več sumov, zastrupitev pašnih živali, rop, tatvina...

Počasna nočna vožnja do Pule po nevarni cesti mi je dala dovolj časa za razmišljanje. Tehtal sem razloge za posamezne možnosti in prišel do naslednjih ugotovitev, ki so plod nevspehnosti mojih lastnih napak:

1. Zapiraj žrela med prevozom!

2. Kamion naj vozi usposobljen šofer, ki pozna ceste in je po možnosti mehanik. Razlika v plačilu za dobrega in pogojno dobrega šoferja je minimalna.

3. Ne uporabljaj v praksi vsega, kar prebereš, brez pomisleka in posvetovanja.

Na kostanju v Besnici pa sem točil poprečno.

Pripis urednika:

Slabe izkušnje, ki ste jih imeli pri prevažanju panjev z odprtimi žreli, so verjetno posledica vožnje čebel ob belem dnevu. V deželah z naprednim čebelarstvom, kjer prevažajo z odprtimi žreli, prekrijejo namreč kamione pred prevozom z zelo tanko mrežo, ki prepušča zrak, čebele pa ne morejo skozenjo.

Ne moremo namreč nikoli predvideti, kaj se nam lahko zgodi na poti, prometna nesreča in podobno, zato je seveda vožnja panjev z odprtimi žreli vedno tveganje. Precej manjše je tveganje, če pokrijemo vse panje z omenjeno mrežo. Zanimivo bi bilo slišati tudi izkušnje drugih čebelarjev.

O MORALNOETIČNIH ODNOSIH MED ČEBELARJI

MARTIN MENCEJ

Primer »čebelarja« N. N., ki pa verjetno ni osamljen, sodi v kategorijo moralnoetičnih odnosov med čebelarji in izživa pozornost.

Čebele so pridno izletavale in nabirale medicino na kostanju in mano v sosednjem gozdu. Ker je kazalo, da bo dala hoja veliko mane, je bilo potrebno točenje. Na pasišču pa nisem imel točila. V neposredni bližini je bil čebelar, ki ima poleg manjšega posestva hišico, nekaj kravic v hlevu in na vrtu tudi čebelnjak z AŽ panji. Žal pa so čebele bolj ali manj žalostno izletavale iz dveh panjev; v vseh drugih pa ni bilo opaziti življenja. Razgovor z lastnikom je pokazal, da ni več zainteresiran za čebele in čebelarjenje, ker mu te ne dajejo več medu, kot so mu ga nekdanj. Ni težko doumeti, da je prav takšen zapuščen čebelnjak, v katerem neoskrbovane čebelne družine počasi odmirajo, najprikladnejše žarišče in leglo najrazličnejših bolezni! V okolici pa je seveda več podobnih zapuščenih čebelnjakov, iz katerih čebele žalostno izletavajo.

Na moje vprašanje, če bi posodil točilo, ki bi ga pred uporabo razkužil, da iztočim med, seveda proti odškodnini v naturi ali denarju, je odločno odklonil in trmasto vztrajal s svojim odklonilnim stališčem. Na moje vprašanje, zakaj ga ne bi posodil, je svoje odklonilno stališče motiviral z izgovorom, da se točilo trese pri

točenju. Tudi ko sem mu zagotavljal, da bom poskrbel, da se točilo ne bo treslo, ni nič pomagalo. V prepričanju, da je edini motiv za takšno obnašanje: »Če jaz ne točim, naj še drugi ne!« sem se poslovil.

Kako vse drugačen odnos je imel drugi čebelar, ki ima prav tako ličen čebelnjak pri hiši, žal pa tudi tu čebele le še v nekaj panjih. Že prileten lastnik je odkrito povedal, da je opustil čebelarjenje, vendar pa spontano in dobrodušno odgovoril, da zelo rad posodi točilo, češ da je to povsem naravno, samo vzeti ga je treba s podstrešja.

O moralnoetičnih načelih med čebelarji je malo napisanega, tako v tujini kot pri nas, in to kljub temu, da je to vprašanje bilo in je navzoče, čeprav ne hudo žgoče. Moralno in etično obnašanje ni prirojeno, ampak pridobljeno, se pravi, da je družbena kategorija; vsebina je pogojena v vsakokratnem družbenoekonomskem sistemu. Zato govorimo o medsebojnih družbenoekonomskih in moralnoetičnih odnosih v fevdalnem, kapitalističnem in socialističnem družbenoekonomskem sistemu. V socialističnem, posebno še demokratskem samoupravnem družbenopolitičnem sistemu, ki naj bi izključeval izkoriščanje človeka po človeku, bi moralo biti čim manj individualizma in egoizma. Bi moralo biti!

OGLASI

PRODAM avtobus FAP, preurejen za prevoz 50 AŽ panjev s prostorom za točenje medu in spanje. Informacije na tel. 021-23 833 Novi Sad.

PRODAM vse vrste smukalnikov za smukanje cvetnega prahu in nove AŽ panje z močnimi gospodarskimi družinami. Oto Primožič, Prebold 39, 63312 Prebold.

ETNOLOŠKI ZAPISKI — ŽIVLJENJE ČEBELARJEV V KRŠKI OBČINI NEKDAJ IN DANES

»DA NIMAJO ČEBELE ŠPIČASTIH RITI, BI JIH IMEL VSAK ...«

V okviru prvega čebelarskega raziskovalnega tabora v Leskovcu pri Krškem je julija 1984 delovala etnološka skupina mladih raziskovalcev pod mentorskim vodstvom varuhinje za etnologijo iz Posavskega muzeja v Brežicah. Potem ko so udeležence raziskovalne naloge seznanili z viri in literaturo, je bil glavni delovni namen približati mladim načine etnološkega dela na terenu. Ker je območje, kjer smo delali, deloma hribovit, deloma nižinski svet in smo predvidevali razlike v čebelarjenju, smo se odločili, da se seznanimo s pojavom čebelarjenja v hribovih in v nižini. Geografsko leži svet na nadmorski višini od 163–470 metrov. Izbrali smo si čebelarstva v KS Leskovec, Krško, Krško polje, Gora, Senuše in Veliki Trn in obiskali čebelarje in njihove sosedo na Goleku, v Ivandolu, Nemški vasi, Kobilah, Venišu, Drnovem in v Leskovcu. Delo v raziskovalnem taboru je bilo omejeno na deset dni. V času, ki nam je bil na razpolago za raziskovalno delo, smo manj mogli uporabiti metodo lastne udeležbe in opazovanja, v večji meri pa metodo vodenega in spontanega razgovora. Naš poglavitni vir je bilo torej pričevanje trinajstih čebelarjev, članov njihovih družin in sovaščanov.

Etnološka skupina je imela nalogo poizvedeti o načinu dela in življenja čebelarjev, o njihovem odnosu do okolice in nasprotno, in da se zanima za predmete, ki so povezani s čebelarjenjem. Šlo nam je za odkrivanje oblik in predmetov prvotnega ljudskega čebelarjenja kot tudi teh, ki so v rabi ali so se pojavili šele v novejšem času.

Od trinajstih informatorjev se jih je 61% začelo ukvarjati s čebelarjenjem pred letom 1955, 38% pa po letu 1955 ali v zadnjih letih. Spričo tega bi mogli sklepati, da se je čebelarstvo tukaj bolj razvilo po II. svetovni vojni. Eden od vzrokov je bil v tem, da je drevje in sadje po vojni zelo medilo. Ljudje so med pomanjkanjem sladkorja uporabljali kot sladilo. Deloma iz praktičnih razlogov in deloma iz čustvenega nagnjenja — kajti Slovenci smo od nekdaj sloveli kot čebelarji — se je število čebelarjev v zadnjih desetletjih povečalo. Iz podatkov

za leto 1981 je razvidno, da se je od 123 aktivnih čebelarjev na tem območju začelo ukvarjati s čebelarjenjem pred II. vojno ali celo že pred I. vojno 20 čebelarjev, med leti 1941–1955 32 čebelarjev in med 1955 do 1981 71 čebelarjev. Čebelarji so različnih poklicev ali statusov. Od navedenih 123 jih je bilo v letu 1981 62 delavcev, 36 upokojencev, 23 kmetov in 2 dijaka; od skupnega števila 123 je bilo 7 čebelark. Od obiskanih 13 čebelarjev je bilo v letu 1984 5 delavcev, kmetje so bili 4, upokojenci 3 in 1 dijak.

Pred II. vojno in po njej so čebelarili samo moški. To so bili v glavnem očetje informatorjev, ki so svoje sinove navdušili za čebelarjenje. V zadnjih nekaj letih so začele čebelariti tudi ženske, ki so bile v stiku s čebelami že od rane mladosti. V nekaj redkih primerih se s čebelarstvom ukvarjajo tudi ženske, ki so čebelarile že pred II. vojno in po njej. To so bile ženske, ki so po očetovi ali moževi smrti nadaljevale čebelarsko tradicijo. O odzivu drugih čebelarjev in sosedov in o njihovem gledanju na žensko kot čebelarko pove prva: »Včasih mi čestitajo, včasih pravijo, da to ni za ženske. Ampak sem čebele tako prljúbla (= so se mi tako priljubile), da so mi potrebne; po njih bi mi bilo dolgčas.« Odnos moških čebelarjev do žensk čebelark je pozitiven in do neke mere celo spoštljiv. V preteklih obdobjih, ko so čebelarili v glavnem moški, so praviloma opravili vse delo pri čebelah sami. Pomagali so jim edinele sinovi in v redkih primerih hčere. Spremembe v delitvi dela v zadnjem času kažejo, da je družina enakopravnejše vključena tudi na področju čebelarjenja. Čebelarju skoraj praviloma pomagajo pri delu družinski člani (žena in otroci), predvsem pri hranjenju čebel in točenju medu. Kljub večji vlogi družine pri negi čebel pa ostane glavni čebelji gospodar še vedno eden in marsikateri meni, da »družinski člani bolj cenijo med kot čebelarjevo delo«. Vendar se misli sklenejo v splošni ugotovitvi, da gledata družina in okolica na čebelarjevo delo spoštljivo.

Mladi čebelarji se ukvarjajo s čebelarstvom zaradi veselja do čebel in, kot sami zatrjujejo, manj zaradi koristi. Pred II. vojno so čebele v glavnem podedovali od

Mlade udeleženske
tabora

očetov, po vojni pa je veliko ljudi zaradi veselja do dela s čebelami te kupilo. Tako sta bila na primer v vasi Golek takoj po II. vojni 2 čebelarja, leta 1955 pa že 7 manjših čebelarjev s petimi do šestimi panji in z največ petnajstimi panji. Nekateri so dobili čebele v dar od sorodnikov ali čebelarjev, ki so se s čebelami nehali ukvarjati. Iz pričevanja enega od čebelarjev smo zvedeli, da mu je leta 1949 prijatelj ponudil »švohen roj«. Navadno novopečenemu čebelarju čebelarska družina podari roj ali dva, v družino pa darujejo še danes posamezne roje čebelarji sami. Nekdaj je veljalo, da mora čebelar začeti z rojem podarjenih in rojem ukradenih čebel. Takšen začetek je veljal za obetajočega. Tudi sicer je v navadi, da čebelar »čebele pospravi«, če po najključju vidi tuj roj. V primeru, da ve, čigave so, jih vrne, drugače jih obdrži.

Večina vprašanih je začela čebelariti s podarjenim, podedovanim ali kupljenim rojem, nekateri od njih pa z roji, ki so jih našli v gozdu ali drugod. Veselje do čebelarjenja so pridobili od svojih očetov, stricov in dedov. Pri polovici vprašanih čebelarjev je čebelaril že njihov oče in pri nekaterih tudi že ded. V enem primeru se je anketirani lotil čebelarstva zaradi bolezni in želje, da bi užival pravi domači med, v drugem pa zato, da bi si upokojenec kot čebelar »povečeval procent penzije«.

O pravilnem ravnanju s čebelami so se čebelarji-začetniki najpogosteje učili pri starejših čebelarjih, bližnjih in daljnih sosedih, marsikateri iz knjig (tudi nemških), revij (Slovenski čebelar), veliko pa so si pridobili znanja na tečajih, z izmenjavo izkušenj in na predavanjih v okviru čebelarskih društev. Čebelarji

pravijo, da radi izvedo kaj novega, držijo pa se starih navad.

Čebelarka, ki je pri 48 letih prevzela čebelarstvo od očeta, sama pravi, da si je »mimogrede« pridobila veliko znanja, ker je poslušala pogovore med očetom in drugimi čebelarji, ki so se shajali pri njih doma. Oče je bil med čebelarji zelo vpliven in je mnogim sve-

Čebelar se pripravlja, da bo ogrebel roj

toval. Med drugim je napisal tudi članek o prevešenju čebel, vendar ga ni nikoli objavil. Hčerka zapis še vedno hrani.

Eden najstarejših čebelarjev, Grozina iz Drnovega, je pričel gojiti čebele, ko je komaj začel hoditi v šolo. Po očetovi smrti leta 1919 je mati naročila stricu, naj požvepli čebele, mali Grozina pa je skrnil tri kranjiče v koprive in kasneje v seno na kozolec. Dva panja sta dočakala pomlad in tako so čebele ostale pri hiši. V šoli so dobili tri dni dopusta za kmečka opravila, on pa je v tem času čebele »spravljajl.« Ko je začel čebelariti, so bili v vasi trije čebelarji (Krampl, Podlogar in Račič). Učil se je od njih, leta 1930 pa je šel v uk k Dolarju na Rako in se bogatil z znanjem Pleharja in sadjarja Humeka. Ta ima v Gradišču pri Raki spominsko ploščo, ki so mu jo v zahvalo postavili čebelarji. Veliko je pridobil tudi pri učitelju Golobu iz Dolnje Pirošice, ki je služboval na Raki. Svoje znanje si je sprva pridobival prek »ustnega sporočila«, kasneje pa je prebiral slovenske čebelarске knjige. Med II. vojno, ko je bil v koncentracijskem taborišču, je skrbel za čebele esesovcev, vendar medu ni nikoli pokusil, čeprav je čebele dobro hranil. Takrat ni bilo sladkorja niti za bolnike, za čebele pa.

Ena od otroških zabav v prejšnjih obdobjih je bila lovljenje čmrljev. Marsikomu se je ob tem prvem stiku s krilatimi medonosci porodila želja, da bi imel čebelje družine. Navadno je čebelar začel z dvema do štirimi panji. Povprečno število panjev na enem kmečkem gospodarstvu v obdobju pred II. vojno je bilo od 5 do največ 15, močnejša čebelerstva (npr. pri Gunčarju, pri Grozini) pa so imela okoli 20 čebeljih družin. Tako je imel oče danes 54-letnega čebelarja pred 50 leti 10 kranjičev, oče 15 AŽ panjev, sin pa danes 18 AŽ panjev. Razpon v številu čebeljih družin je danes prav gotovo večji kot nekoč. Od 13 obiskanih čebelarjev se število čebeljih družin, ki jih reče, giblje od 2 do 64 (2, 3, 8, 10, 10, 12, 18, 18, 25, 30, 39, 60, 64). Največji čebelar daleč naokoli je Martin Vodopivec z več kot 180 čebeljimi družinami.

Začetek čebelarjenja je bil za marsikaterega čebelarja boleč. Tako priča eden od starejših čebelarjev o prvem stiku s podarjenimi štirimi panji čebel, ki mu jih je s čebelnjakom (v obliki kapelice) vred ponudil sosed: »Ko sem prvič nesel nos zraven, me piči genau na nos. Mislim sem: »Hudiča, ti ne boš nikoli čebelar.«

Eden od načinov medsebojnega vedenja čebelarjev je čebelarjev odnos do čebel. Zgodilo se je, da so čebelarjevega prijatelja, ki je med košnjo okoli čebelnjaka brusil koso, razdražene čebele opikale. To ga je tako jezilo, da je zagrozil, kako bi jih najraje zažgal. Čebelarji menijo, da pravemu čebelarju kaj takega nikoli ne sme priti na misel. Razširjena je tudi misel, da mlad čebelar ceni starejšega po tem, kako se zavaruje pred čebeljimi piki in kako se odziva nanje.

V preteklosti in danes se čebelarji v teh krajih zavarujejo pred piki z dimom. Stari očetje so v ta namen med delom s čebelami kadili fajfo, kasnejši rod cigarete, kdor pa tega ne zmore, ker ne prenese cigaretne dima, dimi s posušeno gobo, razsekano na koščke. Nekdaj so najpogosteje uporabljali bukovno gobo, jabolkovo (»jabokovo«) trhljino, orehovino, hruškovino, danes pa tudi jutovino in foča plošče. Nekateri trdijo, da je najboljše jabolkova trhljina, ker dim čebele pomirja, a jih ne upijani, povrhu pa ima prijeten vonj. Sredstvo za dimljenje zažgo v »pihalniku« in napihajo dim z notranje strani čebelnjaka. Vendar mnogi raje ravna po starem, tako da gobo in treske vžgejo v kovinski posodici. V enem primeru je to emajlirana posoda, prvotno namenjena za shranjevanje čebule; pri nesli so jo iz izgnanstva v Nemčiji. Večina čebelarjev se zavaruje pred piki samo v kostanjevi paši, nekateri samo z dimljenjem z gobo. Sicer pa menijo tudi, da je precej odvisno od čebel; nekatere »se zaženejo v glavo; ko sršeni so«. O njih pravijo: »To niso muhe, sršeni so; vendar so te najbolj pridne.« Da ublažijo bolečine, namažejo opikana mesta s kisom. Mnogi čebelarji zagotavljajo, da niso občutljivi za pike čebel; trdijo celo, da so piki zdravju koristni. Po njihovem predvsem uspešno preprečujejo in zdravijo revmo, zato so nekdaš revmatiki obolena mesta izpostavljali čebeljim pikom.

Stika s čebelami in odnosa, ki ga je imel stari, cenjeni, že pokojni čebelar do čebel, se spominja njegova hči, tudi čebelarka: »Oče je šel k čebelam nezavarovan, v kratkih rokavih, firtahu in klobuku (navadnem). Bil je prepričan, da so čebele prispevale k njegovemu zdravju. Ni imel revme in je bil zelo vitalen. Še pri 78 letih je hotel splezati na visoko češnjo za rojem. Komaj smo mu preprečili, da tega ni storil.«

Več vprašanih čebelarjev je povedalo, da jih je opikalo tudi po sto čebel hkrati.

ti. Redkokdo prizna, da so ga »tako naklale, da ga je skoraj zmanjkalo« in se je šel hladit v senco; ozdravil pa je brez tablet. Kljub temu pa se čebelarjev odnos do čebel pri tem ni spremenil. Poleg dimljenja uporabljajo kot varstvo proti pikom kupljen ali doma izdelan čebelarški klobuk, ki mu rečejo tudi »hauba«, in rokavice.

Menijo, da je s čebelami veliko dela, če bi hoteli postoriti vse, kar je potrebno. Brez veselja do čebelarjenja pa menda sploh ne bi šlo. Čebelarjenje občutijo kot »lep, miren šport, kjer moraš samega sebe krotiti in nobene poteze naglo narediti, ker te čebele pičijo in tako dobiš plačilo«. Zato tudi pravijo, da te »čebele naučijo, da postaneš pohleven«. Za dobrega čebelarja velja tisti, ki ima »lahko roko«, kajti pri čebelah je treba ravnati počasi in tiho, poláhka. Kdor se uči od izkušenj čebelarja, naj pri čebelah nič ne sprašuje, le pozorno naj opazuje.

O čebelah mislijo, da so del človekovega zdravja, del narave: »Če ne bi bilo čebel, tudi nas ne bi bilo in ne rastlin, ajde, ne sadja.« »Čebele so eno najbolje organiziranih, delovnih in marljivih bitij, žrtvujejo se za vse.« Razmišljajo, da bi bilo dobro, ko bi bili tudi ljudje takšni.

Poleg tega, da čebele oplajajo veliko rastlin, dajejo razen medu še druge produkte (matični mleček, cvetni prah, čebelji strup, propolis), cenijo pa jo tudi zaradi njene ekonomičnosti, saj porabi le toliko, kolikor potrebuje, predvsem pa jo spoštujejo kot dobro delavko.

Nekateri mislijo, da so s čebelami samo milijonski dobički, vendar »je med tudi grenak«. Čebelarji menijo, da se s čebelami sicer da zaslužiti, vendar le, če se ukvarjaš samo z njimi. Tako je mogoče govoriti o čebelarstvu tudi kot o večji gospodarski panogi. Kot zgled za to dajejo čebelarja Vodopivca.

Čebela jim pomeni delovno silo, užitek in veselje. Pripisujejo ji, da utegne iz navadnega človeka, ki gre čez travnik in ne vidi rože, napraviti človeka-čebelarja z drugačnim pogledom na svet. »Vidi vsako rožo, ker ve, da je čebela potrebna.«

Spoštovanje in ljubezen do čebele se kaže tudi v ljudski govorici, ki ji čebela umre, »bogvari reč«, da čebela pogine ali crkne! Čebelo imenujejo tudi muha, vendar zelo redko, najčesteje v pregovoru: »muha ne dá kruha«, ali če se pošalijo, da gredo k muham. Menijo, da je čebela nenadomestljiva žival in da so ljudje preveč leni, da bi jih bilo moč primerjati s čebelami.

Za boljši pregled nad čebelami in dogajanjem v čebelnjaku si čebelarji zapisujejo stanje in spremembe v panjih na listke, pritrjene na vsak panj posebej. Zapis vsebujejo datume in podatke o rojenju, matici, krmljenju, moči panja, o začetku in koncu paše, ipd. Več kot polovica obiskanih čebelarjev vodi tovrstno evidenco, nekateri izčrpnejšo, drugi skromnejšo. Podatki enega od čebelarjev segajo za 15 let nazaj, v čas, ko je čebelaril z osmimi panji. Meni, da so njegove mirne čebele plod 20–30 letnega izbora in truda, da bi vzgojil kvalitetne čebele družine. Čebelarji si v prejšnjih časih stanja v panjih niso beležili, pač pa so si vse zapomnili. Podobno si tudi danes čebelarji z manjšim številom panjev ničesar ne zapisujejo, ampak nosijo podatke v glavi; v enem primeru je čebelarjeva žena tista, ki skrbi za pomnjenje.

Čebele pregledujejo različno pogosto; nekateri enkrat tedensko, drugi na 10 dni ali na 3 tedne ali tudi samo dvakrat letno, spomladi in jeseni. Večina čebelarjev pregleda čebele, ko je nujno, npr. ob rojenju ali spomladi, poleti redkeje. Ne glede na rednost pregledovanja čebel menijo, da pravi čebelar žena »bradi« vidi, ali je s čebeljo družino vse prav ali ne.

Čebelarji ugotavljajo, da sosedje zelo malo vedo o čebelarjenju in izdatkih in imajo čebelarja marsikdaj neupravičeno za bogataša.

Že pred II. vojno in po njej so bili zelo cenjeni čebelarji Bizjak, Gunčar in Kartuš, ker so bili dobri organizatorji in pripravljeni z nasveti pomagati drugim čebelarjem. Kot dobra čebelarja sta slovela tudi Račič iz Topola in Felicijan. Danes cenijo Martina Vodopivca in Vilija Grozino; prvega zato, ker je sodoben poklicni čebelar, drugega pa zaradi izkušenj, saj je začel čebelariti 1919. leta.

BIVALIŠČE ČEBEL

Starejši informatorji se spominjajo, kako so pred 20 leti še jemali čebelam med iz drevesnih dupel. V Krakovskem gozdu so našli v deblu enega samega drevesa za več brent medu in precej voska. Pred II. vojno se je večkrat dogodilo, da so stara dupla s čebelami vred prenesli iz gozda domov in jih v večini primerov obdržali za okras, ali pa so v požaganem, domov prinesenem deblu poiskali matico in z njo zvabili čebele v nastavljeni panj.

Pred II. vojno so večinoma uporabljali »kranjiče«. Starejši čebelar Grozina se spominja, da so imeli pred letom 1919 pri hiši poln čebelnjak kranjičev (preko 20). Da so lahko vzeli med, so s trtnim listjem, papirjem ali s cunjjo zaprli žrelo in panj zadaj zažveplali. Nato so ga »raztfgali« in »med izrezali ven« (satje z medom). Tako so pridobili čebel medu (100 litrov), ki ga je mati odpeljala na vozu s kravjo vprego prodat trgovcu Stritarju na Sv. Križ (Podbočje). Kasneje je tudi sin vozil prodajat med istemu trgovcu.

Nekateri so poleg kranjičev uporabljali tudi drevesna dupla in »Derdzonove panje«, ki so bili višji in so imeli obešene satnike. Večina današnjih starejših čebelarjev je začela čebelariti s kranjiči, ki so jih navadno podedovali ali dobili od starejših čebelarjev. Že med II. vojno in po njej so kranjiče začeli zamenjevati drugi panji. Med II. vojno so ljudi s tega območja izgnali v Nemčijo, na njihove domove pa naselili nemške Kočvarje. Ti so uporabljali čebelje panje posebnih mer, ki tukajšnjim prebivalcem niso ustrezali, ker se niso skladale z drugimi panji, zato jih po povratku iz Nemčije skoraj niso uporabljali. Kljub temu jih je po 40 letih nekaj ohranjenih, posebno pri enem od leskovskih čebelarjev, ki namerava panje predelati v AŽ panje po današnjih merah.

Danes čebelarijo večinoma v AŽ panjih z 9- do 10-satarji, uporabljajo pa tudi druge vrste AŽ panjev. Pri nekaterih čebelarstvih so se kranjiči ohranili do 60. let tega stoletja, precej čebelarjev pa jih hrani še danes. Čebelarstvo z močno tradicijo pri Bizjaku v Nemški gori je na primer imelo v začetku stoletja 10 kranjičev, po II. vojni 15 AŽ panjev in danes 18 AŽ panjev. Pred 25 leti je lastnik priskrbel šestsatarje, panje za gojenje matice. Panje so si nekateri izdelali sami iz lipovega lesa. Menijo, da so ročno izdelani panji boljši in zdržijo dve do tri generacije. Doma so si navadno izdelali 9-satarje, posebno če je bil čebelar tudi kolar ali mizar, 10-satarje pa so kupili. Tudi danes naročajo panje pri mizarju, večina pa jih kupi pri Medexu. Medtem ko nekateri pravijo, da morajo biti mere panja točne »do centlna«, sicer je težko vzeti satje ven, ker čebele reže zapolnijo, drugi menijo, da je za čebele vseeno in da so »čebele zadovoljne že z vsakim kranjičem«.

Ustresen les za panje je po njihovem vedenju lipa, vrba in jagned; jelševina je pretežka in sčrvivi. Stranice in pód kupljenih panjev so navadno iz lipovega

lesa, vendar je les vedno pogostejše smrekovina in macesen; pravijo, da so panji glede materiala »zmešani ko Tratarjeve hlače«. Tratar je bil menda vandrovec.

Nekateri imajo toliko vrst panjev, »kot da bi jih Sava in Drava znesli skupaj«.

Panje barvajo zaradi zavarovanja pred vremenskimi vplivi, deloma zato, »da je lepo« in da čebele vedo najti svoj panj. Pogledi čebelarjev na to, katere barve so najbolj primerne za panj in katere barve čebele vidijo, se zelo razlikujejo. Najpogostejše barve panjev so rdeča, rumena, modra in zelena. Barve zmešajo sami ali jim jih pripravi mizar. Menijo, da ima čebela pet oči; s tremi se orientira v panju, z dvema pa zunaj.

Pred II. vojno so čebelarstva imela še precej panjev s končnicami, poslikanimi po starem. Od poslikovalcev sta poznana Drago Bitenc, ki je poslikoval kranjiče okoli leta 1928, in mizar Arh iz Leskovca (p. d. Čerinkovec). Poslikanja v starem slogu z motivi zvezd, rastlinskimi, živalskimi (konj, petelin, goska) in človeškimi figurami so v zadnjem času zamenjala poslikanja raznoterih motivov iz Disneyevega sveta, slovensko in jugoslovansko zastavo in sodobne abstraktne poslikave. Med čebelarji je ohranjen spomin na krašenje panjev z razglednicami pri pok. Ivanu Kartušu iz Ivandola. Razglednice so imele poleg okrasa tudi označevalni pomen. Danes nekateri čebelarji krasi panje z reprodukcijami slik.

Kjer so bili v družinah navdušeni čebelarji, so imeli tudi otroci svoje panje. Nekateri imajo panje označene s številkami, drugi jim dajejo celo imena po vnukih, da v primeru slabe letine na primer rečejo: »Letos pa Tinca ni bila pridna.«

Glede lege čebelnjaka so si edini, da je za čebelarjenje pomembna. Kakšna je ustrezna lega, vedo povedati različno: obrnjen naj bo proti JV tako, da ob osmih sonce obsije »brade«; statí mora v zavetju, dvignjen od tal. Čebelnjak naj bi stal na mestu, kamor pade senca ob dvanajstih; obrnjen naj bi bil v smeri na pol dvanajsto ali tri četrt na eno; statí mora na ravnem — »v vaservagi«.

Prvotni čebelnjaki so bili zgrajeni iz viter in ometani z blatom ali leseni in kriti s slamo. V zadnjem času gradijo zidane in jih krijejo z novejšimi kritinami. Začasno imajo nekateri panje naložene enega vrh drugega in pokrite s preprosto, začasno streho.

(Nadaljevanje prihodnjič)

OBVESTILO ČEBELARSKIM DRUŠTVOM IN NJIHOVIM ČLANOM

Opozarjamo čebelarje, ki želijo pregledati vzorce zimskih mrtvic in drobirja, da to storijo čimprej. V ta namen naj se povežejo s čebelarskimi organizacijami na terenu ali s pristojno veterinarsko službo. Prav bi bilo, da bi te preglede opravil za svoje čebele vsak čebelar, za prevaževalce pa so ti preglede obvezni. Hkrati naj se čebelarji v čebelarskih društvih s pristojno veterinarsko službo dogovorijo, kako bodo pregledali čebelje družine glede na sum na kugo. Vsi trije preglede so nujni tudi za tiste čebelarje, ki nameravajo svoje čebele prodati, preseliti ali jih kako drugače predstaviti v drugo okolje. Menimo, da se letos nikakor ne bi smele ponoviti lanske težave v zvezi s prevažanjem čebel, katerih lastniki zanje niso imeli ustrezne dokumentacije.

Glede dimljenja proti varoi opozarjamo, naj čebelarji uporabljajo le registrirana sredstva in to natančno po navodilih.

Prosimo vse čebelarske organizacije, da čim prej poravnajo svoje obveznosti do ZČDS in odvedejo predpisano članarino s prispevkom na panj, ki je sestavni del članarine.

Društva so že prejela popisnice čebeljih stojišč z navodili. Prosimo, da izvedejo akcijo dosledno in čimprej in da zanesljivo zajamejo celotno območje, na katerem delujejo ter popišejo tudi neorganizirane čebelarje.

Na nekaj vprašanj glede obdavčitve čebelarjev lahko odgovorimo tole: Noben predpis do zdaj ne omenja nobene posebne oblike obdavčenja čebelarjev. V pristojnosti občinskih skupščin je, da ugotavljajo dohodek zavezancev, ki se ukvarjajo s farmsko rejo živali, če njihov skupni prihodek presega 4.000.000,— din ali skupno še s kakšno drugo dejavnostjo 6.000.000,— din. Tolikšen dohodek iz čebelarstva pa je najbrž izredno redek, če sploh je.

Tajništvo

VABILO K SODELOVANJU

Za uvod povejmo, da smo pred 2 letoma pri Medobčinski zvezi čebelarskih družin v Mariboru organizirali in izpeljali začetniški tečaj za člane čebelarskih organizacij, ki ga je uspešno končalo 32 obiskovalcev.

To delo želimo nadaljevati tudi v naslednjih letih, zato smo z anketnim listom povprašali izkušene čebelarje praktike in tudi druge strokovnjake, če so pripravljeni pristopiti k predavateljskemu aktivu pri MZČD Maribor. Nekaj odziva je že bilo, druge pa k temu koristnemu delu še vabimo. Zato jih prosimo, da se nemudoma pisno javijo komisiji za izobraževanje pri naši zvezi iz vse podravske regije in Ptuja z okolico.

Se letočno pomlad nameravamo skupaj z ZČD Slovenije izpeljati enodnevni seminar o osnovah predavanja, skupaj pregledati učila s področja čebelarstva in njih uporabo in tudi ovrednotiti program izobraževanja na začetni in nadaljevalni stopnji.

Komisija za izobraževanje

Medobčinska zveza čebelarskih
družin Maribor
Stane Sajevec

OBČNI ZBOR ČD DOBREPOLJE

ANDREJ DVORSAK

ŠE VEČ STROKOVNIH PREDAVANJ...

»Hude gnilobe v naši dolini ni,« je bilo poudarjeno na občnem zboru ČD Videm-Dobrepolje, ki je bil pred kratkim na Vidmu. Trditev ni bila izrečena na pamet. Član društva in preglednik Lojze Miklič je namreč lani obiskal slehernega čebelarja, ki ima stalno stojišče na območju društva. Temeljito je pregledal vse čebelnjake ne glede ali je čebelar član ali ni. Sočasno je s čebelarji izmenjal tudi izkušnje o zdravljenju in zatiranju varoe.

Ravno temu problemu so člani na občnem zboru, ki je bolj izzvenel kot srečanje tovarišev s skupnimi prizadevanji, željami in problemi, kot je slikovito dejal predsedujoči Tone Fabian, namenili največ pozornosti. Dolej je vsak dimil po svoje, letos pa so sprejeli sklep, da bodo dimili enotno, z istim preparatom. Razen s kemičnimi sredstvi pa se bodo proti varoi borili z biološkimi metodami.

Ko je 27 članov tega društva ocenjevalo poročilo svojega predsednika

Jožeta Mikliča ter tajnika Jožeta Ogrinca (oba sta nanizala pregled uspešno izvedenih akcij in opozorila na neuresničene sklepe lanskoletnega občnega zbora), so menili, da so z realizacijo plana lahko zadovoljni. Razen vprašanja pašnega čebelnjaka društva na Vrbovcu, ki bo še nadalje ena od osrednjih nalog, so opravili vse, kar so si zastavili.

Med akcijami, ki so pritegnile največ članov, je bilo zagotovo predavanje čebelarja Toneta Šercerja iz Kočevja, ki je dobrepoljskim tovarišem obširno prikazal možnosti čebelarjenja na med. Predavanja se je udeležila večina članov, ob njih pa še učenci osnovne šole, ki obiskujejo čebelarski krožek.

Slišati je bilo tudi pohvale ČD Grosuplje, ki je na predavanje Ivana Gajša o gozdnem medenju povabilo tudi čebelarje iz sosednjih društev. Ob tem je bila izražena želja, da bi takšna strokovna predavanja znanih praktikov objavljali tudi v »Čebelarju«.

In ker so prav predavanja pritegnila največ članov, so se dogovorili,

Člani čebelarskega društva Dobrepolje med razpravo

da jih bo letošnje leto več, tematika pa bo zajela različna področja: od zdravljenja čebel do okrogle mize članov o njihovi problematiki.

Med pomembne naloge, ki so si jih zastavili, sodi tudi sodelovanje z osnovno šolo, na kateri že več let deluje čebelarški krožek. Njegovo dejavnost bodo letos skušali še razširiti, saj se v njem kadrujejo novi, sposobni čebelarji.

ČD Videm-Dobrepolje pa si bo prizadevalo, da v svoje vrste vključi tudi tiste čebelarje, ki še niso člani. Sedaj šteje 27 članov, ki čebelarijo s 444 panji, razen njih pa je nekaj posameznikov z enim ali največ petimi gospodarskimi panji, ki niso organizirani. Na občnem zboru so letos

bili sprejeti štirje novi člani, bolj grenko pa je spoznanje, da sta dva izstopila. Eden je prenehal čebelariti, druga čebelarka pa je izstopila zaradi povečane članarine.

In čeprav članarina večini ni predstavljala večjih težav, je bilo o njenem povišanju precej pripomb. Vendar dobrepoljski čebelarji upajo, da bo višja članarina prispevala h kvalitetnejšemu delovanju Čebelarске zveze Slovenije in zlasti k pestrejši vsebini »Čebelarja«.

Ob koncu so izvolili Toneta Fabiana, Jožeta Mikliča in Jožeta Ogrinca kot delegate za delo v organih občinske zveze, ter se razšli z željo, »Naj med!«.

NOVOGORIŠKI ČEBELARJI SO ZBOROVALI

V nedeljo, dne 9. 12. 1984, smo imeli čebelarji novogoriškega društva redno letno konferenco. Predsednik društva čebelar Jovo Božić je temeljito in obširno poročal o delu. Kritično se je dotaknil celotne tematike in poudaril zlasti naloge, ki po njegovem mnenju niso bile pravilno izpeljane. Seveda ni pozabil tudi pohvale za vse tisto, kar je bilo v redu narejenega.

Prijetno so bili presenečeni vsi navzoči, ko je pred predsedstvo stopil Goran Štekar, učenec 4. razreda OŠ IX. korpus iz Nove Gorice in prebral tole poročilo o delu čebelarškega krožka:

Krožek smo ustanovili 12. aprila 1984 na pobudo čebelarškega društva Nova Gorica. V delo krožka se je vključilo 25 učencev 3. razreda, letos pa še 9 sošolcev, tako da nas je skupaj 34 mladih čebelarjev. Zaradi dvoizemskega pouka delamo v dveh skupinah po eno šolsko uro. V tem obdobju nam je mentor tovariš Rudi Brajdih povedal marsikaj o pomenu čebelarstva, razvoju čebel in čebelje družine.

Ko smo na šoli ustanavljali šolsko zadrugo, v katero smo vključeni tudi mladi čebelarji, smo imeli razstavo vseh dejavnosti šolske zadruge. Naš mentor je ob pomoči drugih čebelarjev razstavil čebelji panj, orodje, različna sredstva in seveda več vrst medu. Najbolj zanimive so bile žive čebele, ki so nas najbolj navduševale. Takrat še nismo ničesar imeli, zato smo bili vsega tega veseli in žalostni hkrati. Danes je povsem drugače. Ob šolskem vrtu je šola zgradila čebelnjak za 16 panjev. Mladi čebelarji skupaj z mentorjem smo že očistili okolico in napravili vse, da smo vselili 2 družini. Eno družino nam je daroval tovariš Marjan Pavlin, eno pa čebelarški krožek OŠ Solkan. Obema smo zelo hvaležni, saj so nam prav čebele omogočile, da smo začeli spoznavati pravo življenje in delo čebelarjev. Pred zimo bomo čebelnjak zavarovali pred vlago in vanj znosili vse orodje in pripomočke, ki smo jih nabavili ob pomoči občinske čebelarске zveze Nova Gorica in MEDEXA v Ljubljani. Ob tej priložnosti se obema

zahvaljujemo za pomoč in obljubljam, da bomo prizadevni čebelarji.

Nagradili smo ga s spontanim aplavzom.

Nato je sledila še primerna diskusija. Navzoče so posebno zanimalo kužne bolezni, zlasti varoa in kuga, ker je bila ta spomladi v enem čebelnjaku. Sklenili smo, da moramo biti zelo previdni in pazljivi pri pregledih čebel in zatreti vsak pojav že v kali. Nič manj pomembno ni bilo pojasnilo in sklep o disciplini pri razdeljevanju pasič in o redu, ki mora vladati pri dovozu čebel na akacijevo pašo.

Navzoči niso mogli mimo tega, da se ne bi dotaknili dremavosti občinske čebelarске zveze. Minilo je namreč že leto dni, odkar je bil izvoljen nov upravni odbor in do danes ta organ še nima predsednika, ki bi ga po pravilih Zveze, moralo dati čebelarско društvo Šempeter pri Novi Gorici. Poiskati bo treba modus, kako bi zvezo spravili iz dremavosti.

Pred zaključkom je predsednik predložil še zelo pester in konkreten program dela društva za naslednje leto. Z manjšimi dopolnitvami smo ga sprejeli soglasno.

Rudi Brajdih

V SPOMIN ALEKSANDRA LUNAČKA

Te dni smo se spominjali 120-letnice rojstva in približno 50-letnice smrti učitelja, dobrega gospodarja, strokovnega publicista, propagatorja sadjarstva in čebelarstva Aleksandra Lunačka (8. 12. 1864—5. 11. 1934.)

Oče Bartl Lunaček je v sredini 19. stoletja prišel s Češkega kot strokovnjak za montažo strojev na prvi parni žagi pri nas v Loškem potoku. Tako kot mnogim mu je bil kraj všeč in še naprej je ostal v njem kot strojnik, leta 1871 pa si je na mestu nekdanje steklarne v Glažuti uredil lastno žago.

Aleksander, ki je po očetu podedoval dobrodušnost in češko marljivost, je doštudiral in postal učitelj. Tri leta je služboval v Srednji vasi pri Bohinju, nato je bil premeščen na Trebelno, l. 1896 pa je nastopil svoje tretje in zadnje službeno mesto v Št. Rupertu na Dol., kjer je bil celih 30 let šolski upravitelj.

Po svojem prihodu v Št. Rupert je kmalu ustanovil bralno društvo, bil je soustanovitelj Ciril-Metodove podružnice, društva Sokol, čebelarске podružnice ter sadjarske in vrtnarske podružnice, 20 let je bil knjigovodja pri mirnski zadrugi in kmetijski podružnici, ki

je ves čas daleč naokoli slovela kot največja in najbolj delavna.

Osnovo in navdih za marljivost in vztrajnost so mu vcepili starši in šolanje v Loškem potoku na že tedaj znani šoli, ki so jo odprli v petdesetih letih prejšnjega stoletja.

Ko je prišel v Št. Rupert, se je z vso vnemo lotil vrtnarstva, sadjarstva in čebelarstva, saj je dobil osnove v rojstnem kraju. Njegov obsežni šolski vrt je dolga leta slovel kot najlepši v krškem območju, iz njega je prišlo v okolico med ljudi na tisoče sadik najboljših sadnih sort.

Med prvimi je vpeljal Alberti-Znidaršičeve panje in jih delno po svoje še izpopolnil. Izumil je tudi puško samostrelnico za voluharja.

Največje zasluge si je pridobil Lunaček v letih 1908—1930 kot pisec številnih člankov za stanovske liste, posebno pa kot strokovni publicist na področju sadjarstva in čebelarstva v Jutru, Sadjarju in vrtnarju, Slovenskem sadjarju, Slovenskem čebelarju ter v Dolenjskih novicah.

Vzornika se še posebno hvaležno spominjajo

Čebelarji iz Loškega potoka

JOŽE BELE

Po hudi, zahrbtni bolezní je smrt pretrgala življenjsko pot našemu čebelarstvu tovarišu. Rodil se je pred 65 leti v Velikem Vinjem vrhu pri Beli Cerkvi. Kot domoljuba mu vojna vihra ni prizanesla. Že leta 1942 se je pridružil partizanskim vrstam v Gorjancih. Na tej poti je vzdržal do osvoboditve.

Na zemljo ni pozabil in ker je doma ni mogel deliti, si je ustvaril dom na Griču pri Kostanjevici. Čeprav še ne važen, se je posvetil čebelarstvu in je poleg kmečkih opravil ves prosti čas posvetil njim. Bil je pravi čebelar; živel je z njimi in kot da ga one razumejo. Upal je, da jih bo še sam zaznamil, pa mu ni bilo usojeno. Tudi v osebnem življenju je bil Jože Bele pošten, preskromen, pravičen in je vse te lastnosti znal prenašati na ljudi, s katerimi se je srečeval.

Spomin na iskrenega tovariša in dobrega čebelarja bo med nami vedno živ.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja!

Čebelarstvo društvo
Kostanjevica na Krki

LOJZE HODNIK

Kakor odpada listje z dreves, je omahnil v smrt naš čebelar. Star je bil komaj 65 let, še poln volje, da premaga zahrbtno bolezen.

Pokojnik je bil po poklicu dimnikar v Novem mestu. Ko je bil upokojen, se je pred 14 leti preselil v naravo, v prelepi kotiček Globočic pri Kostanjevici. Spoznal je, da sadovnjaku manjkajo čebele. Začel je čebelariti s 3 AZ panji. Postavil je ličen, okolju primeren čebelnjak. Rad je posedal na klopci, opazoval svoje ljubljene, kako izletavajo in prinašajo pelod. Veliko je prebiral čebelarstvo literaturo, hodil na strokovna predavanja in na razstave v Ljubljano. Skrbel je za čebelne paše, semena medovitih rastlin pa je dajal drugim čebelarjem. Kot dober gospodar je bil pred leti izvoljen za predsednika čebelarskega društva Kostanjevica.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu. Naj mu bo lahka lepa dolenska zemlja.

Čebelarstvo društvo
Kostanjevica na Krki

JANKO VOGRINEC

V marcu 1984 nas je za vedno zapustil naš dolgoletni član Janko Vogrinec. Rodil se je 2. decembra 1910 na bajtarski domačiji v Cezanjevcih pri Ljutomeru, kjer se je izučil za mizarja.

Leta 1935 se je zaposlil v železniških delavnicah v Ptuj. Takoj po prihodu v Ptuj se je zvraven političnega dela pričel aktivno ukvarjati s čebelarstvom. Leta 1936 je postal član CD Ptuj in ostal organiziran čebelar vse do svoje nenadne smrti.

Od čebelarjenja ga je za nekaj časa odtrgala druga svetovna vojna, v kateri je prestopil vse grozote, od zapiranja in mučenja do zloglasnega taborišča Dachau.

Po vojni se je Janko vrnil na delo v Železniške delavnice. Vendar je kot prekaljen borec in komunist prevzemal vrsto dolžnosti v delovnih telesih družbenopolitičnih organizacij v občini in republiki.

Ostal je tudi član čebelarskega društva Ptuj in tudi aktivno čebelaril.

Čebelarji se ga bomo spominjali kot človeka, ki kljub visokim letom in upokojitvi ni poznal počitka. Še vedno je čebelaril s 40. čebeljimi družinami. Poleg tega je bil vedno pripravljen pokramljati o čebelah in svetovati mladim na tem področju s svojimi dolgoletnimi izkušnjami.

Čebelarstvo društvo
Ptuj

POLDE RAZBORŠEK

Vroč poletni dan je bil 9. julij 1984 in gozd je medil, da je bilo šum čebel slišati na daleč, ko smo nenadoma zvedeli žalostno vest, da nas je po kratki bolezní zapustil naš POLDE.

Rodil se je 28. 8. 1910 v Koblah pri Ločah v kmečki družini. Doma ni bilo

kruha za vse, zato je odšel s kmetije in se izučil za kolarja. V Zreče je prišel leta 1935; tam si je po osvoboditvi z velikim trudom zgradil hišo in si v njej ustvaril topel domek.

Od svojih mladih let je bil poleg trdega dela vedno pri svojih dragih čebelah. Izdelal si je 2 lepa čebelnjaka in nad 20 panjev in jih napolnil s čebelami, ki jih je skrbno in z veliko ljubeznijo oskrboval. Po osvoboditvi, ko so v Zrečah ustanovili čebelarstvo družino, je bil med prvimi, ki so sodelovali pri začetnih delih in organizaciji čebelarstva družine. Delo v čebelarski družini je kot predsednik ali član odbora požrtvovalno in nesebično opravljal vse do dneva, ko je omahnil. Svoje dolgoletne izkušnje dobrega čebelarja je širokosrčno prenašal na čebelarje začetnike in mlade čebelarje. Vedno je bil pripravljen pomagati drugim čebelarjem in jim za izdelavo čebelarstva opreme tudi ponudil v brezplačno uporabo svojo kolarstvo delavnico in jim strokovno pomagal. S svojim prizadevanjem in predanostjo je veliko prispeval k razvoju slovenskega čebelarstva ter tako k bogatitvi in ohranitvi narave, za kar so mu kot priznanje dodelili odlikovanje A. Janše II. stopnje.

S to izgubo je v naših vrstah nastala velika vrzel, ki jo bomo težko premostili, saj je odšel dober čebelar in nepozaben tovariš.

Dragi POLDE! Vse kar si storil za nas čebelarje, bo živelo med nami. Za tvoje neutrudno, plemenito delo, ki si ga vložil v razvoj čebelarstva se ti iz srca zahvaljujemo.

Čebelarstvo družina Zreče

Dr. JOŽE MOČNIK

14. decembra 1984 je minilo eno leto, odkar je umrl dr. Jože Močnik, od leta 1977 župnik v Hotiču, pred tem pa 31 let v Sori pri Medvodah. Bil je član čebelarstva družine Sora

in tudi njen tajnik in blagajnik skoraj 30 let.

Rodil se je 27. novembra 1912 v vasi Buč pri Šmartnem v Tuhinju, kjer je bil na svojo željo tudi pokopan. Teološko fakulteto je končal v Ljubljani in tu kot duhovnik služboval do leta 1939, ko so ga namestili v Gorjaki pri Bledu. Kot zavednega Slovenca so ga Nemci že spomladi 1941 zaprli in odpeljali na Hrvaško, kjer je dobil službo v Slobodnici.

Tu se je vživel v preproste ljudi in z njimi delil vse tegobe vojnih let. Ljudje so mu zelo zaupali. Ljubiteljsko se je zanimal za medicino, zato so mu nekoč pripeljali ranjenega partizana s kroglo v trebuhu. Odločil se je in ga s skromnimi sredstvi operiral. Mož je popolnoma ozdravel in mu je bil nadvse hvaljen.

Sele dobro leto po vojni se je vrnil in nastopil službo v Sori. Takoj se je vključil v čebelarstvo družino Sora in zelo marljivo opravljal ves čas do 1977 tajniška in blagajniška opravila. Za požrtvovalno delo je bil odlikovan z Janševo plaketo.

Poslovilne besede ob grobu je izrekel zastopnik naše čebelarstvo družine.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Čebelarstvo družina
SORA

FRANC BERDEN

V istem letu smo položili v poslednje domovanje tudi našega mnogo mlajšega čebelarja Franca Berdena. Rodil se je leta 1938. Že kot učenec je obiskoval čebelarski krožek, ki je

že takrat občasno deloval na osnovni šoli Kobilje. V letu 1953 je dobil svoje prve čebele, katerim je ostal zvest do svoje prerane smrti. Svoje čebelarstvo znanje je poglobljal in dopolnjeval pri svojem sosedu Viljemu Vugrincu. Oba sta na podlagi tujih izkušenj ali pa iz čebelarskih knjig izumila marsikatero novost na področju čebelarstva. Naš Feri, kot smo ga po domače imenovali, je povečeval število panjev in je, ko je imel največ živalic, čebelaril v 60 panjih. Vedno je skrbel za obnovo matice. Večkrat sem ga občudoval zaradi spomina. Natančno je namreč vedel vse o svojih panjih, karkoli si ga vprašal. Pa si je zapisoval samo nekaj datumov na vratca panjev. Član naše organizacije je bil od leta 1962. V organih društva je aktivno sodeloval, saj je opravljal različne funkcije. V šoli je pomagal voditi čebelarski krožek, saj je bil praktik z mnogo izkušnjami.

V spominu nam bo ostala njegova neizogibna cigareta, brez katere ga skoraj nisi videl pred čebelnjakom, ki ga je dnevno obiskal vsaj nekajkrat.

Naj jima bo lahka domača zemlja.

ČD Kobilje
M. Car

TONE RUŠNIK

Dne 15. 10. 1984 smo se z žalostjo v srcu poslovili od našega dolgoletnega čebelarja.

Tone Rušnik se je rodil 23. 3. 1904 v Spodnjih Zrečah kot sin kmečke družine. Hribovita kmetija ni premogla kruha za vse, zato si je kmalu po končani osnovni šoli našel delo v zreški kovaški tovarni. Njegova življenjska pot je bila težka, saj je po napornem delu v tovarni moral še krepko poprijeti za delo na svojem posestvu in tako oskrbeti svojo družino.

Kljub veliki angažiranosti pri delu na zemlji pa je še vedno našel čas za čebele. Uredil si je čebelnjak z 10 panji čebel, ki jih je skrbno in z ljubeznijo oskrboval. Svoje dolgoletne izkušnje dobrega čebelarja je rad prenašal na mlade čebelarje. Vse od njene ustanovitve je bil član naše čebelarske družine. Rad je prihajal na zbornice in sestanke čebelarjev ter na njih sodeloval s svojimi koristnimi predlogi vse do tlej, dokler ga kratkotrajna bolezen ni priklenila na posteljo.

Dragi Tone! Hvala ti za tvoje dobro in plemenito delo, ki si ga vložil za razvoj našega čebelarstva!

Naj ti bo lahka slovenska zemlja!

Čebelarska družina Zreče

MAKS LONGINO

Maks Longino se je rodil 1. 10. 1911 v Framu kot sin delavca in gospodinje. Oženil se je leta 1942 z Rozalijo Hojnik iz Zg. Polskave. V zakonu so se rodile tri hčere: Zinka

1942, Milka 1945 in Sonja 1949. Čebelariti je pričel z 10. letom leta 1921 tako, da mu je prvi roj podaril njegov nadučitelj Jožef Saboti iz Zg. Polskave. Poprečno je čebelaril s 15–20 čebeljimi družinami, ki jim je ostal zvest do smrti. Vdova in hčere ga imajo v spominu kot strogega, skrbnega, po duši pa blagega družinskega očeta. Zelo vestno je opravljal službo in skrbel za čebele. Vse tri hčere je došolal v Mariboru in jim omogočil lepši kos kruha, kot ga je bil deležen sam v svoji mladosti.

Oba naša pokojna člana bomo ohranili v lepem tovariškem spominu.

ČD Maribor-mesto
tajnik Stane Sajevec

OBVESTILO SOTRUDNIKOM SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Uredništvo prosi vse pisce člankov, da delajo med vrsticami večje presledke, da bi tako olajšali delo lektorju in uredniku, tako da bodo možne korekture. Na levi strani lista naj bo 3 cm širok prazen rob, tekst pa naj bo razprto tipkan. Na koncu članka napišite točen naslov in številko vašega žiro računa zaradi plačila avtorskega honorarja. To ne velja za stalne sodelavce revije. Po sklepu IO ZČDS je avtorski honorar v letu 1985 bruto 650.— din za tipkano stran. Prosimo tudi vse, ki bi želeli prevajati strokovne čebelarske članke iz tujih revij, da to sporočijo uredništvu.

Prav tako vas obveščamo, da lahko osmrtnice za umrli člani obsegajo največ 20 tipkanih strani. V bodoče bo uredništvo vse predolge osmrtnice skrajšalo.

Urednik

MALI OGLASI

PREVOZNI ČEBELNJAK za 16 AŽ panjev — prikolica za osebni avto — prodam ali zamenjam za čebele. Novačan, Borovnica, Mikuževa 10, tel. (061) 746 188.

IZDELUJEM plastične pokrove za steklene kozarce. Informacije na tel. (061) 735 190. Milan Jere, Trdnjava 6a 61225 Lukovica.

PRODAM pet čebeljih družin na sedmih satih konec aprila ali v začetku maja. Tomaž Berčič, Kropa 90a. 64245 Kropa.

PRODAM nekaj čebeljih družin na satju — AŽ 9 satov. Peter Zupan, Zalog 57, 64207 Cerklje pri Kranju.

PRODAM kamion TAM 5000, preurejen za 60 AŽ panjev. Panji so naseljeni in skoraj novi. Kamion ima nov motor in je atestiran in registriran. Aleksander Horvat, Domanjševci 74, 69206 Križevci v Prekmurju.

PRODAM AŽ in LR panje in AŽ in LR prašilčke ter nekaj kranjičev. Uroš Vidmar, Zoizova 22, Bohinjska bistrica, tel. (064) 76 124 (med 7 in 8 uro zjutraj).

KUPIM 20 čebeljih družin na LR satih ali roje. Ponudbe s ceno pošljite na naslov Vlado Klakočar, Cankarjeva 4, 68290 Sevnica tel. (068) 82 722.

ČEBELARSKA DRUŽINA RADOVLJICA PRODA večje število čebeljih družin na satju. Čebelje družine na 9 ali 10 AŽ satih in rezervne čebelje družine na 5 satih lahko naročite na naslov: Čebelarska družina Radovljica, Cesta Staneta Žagarja 7a 64240 Radovljica.

PRODAM nerjaveče topilo na 4 sate. Darko Soudat, Šarfova 7, 65222 Kobarid.

PRODAM čebelje družine na satju LR mere. Družine so v Savudriji. Dušan Medved, Linhartova 64, Ljubljana tel. (061) 315 891.

KUPIM knjigo »Čebele in zdravje«. Ponudbe na naslov Ivan Vučklič, Talanijska 4, 690000 Murska Sobota, tel. (069) 21 964.

PRODAM 27 naseljenih AŽ panjev z vsem priborom. Branko Holc, Kraigherjeva 13, Ptuj, tel. (062) 772 478.

PRODAM 24 AŽ in 12 naseljenih panjev »ZANDER« ter zložljiv čebelnjak. Drago Korbar, Kočna 16, 64273 Blejska Dobrava.

IZDELUJEM: plastične matične rešetke debeline 0,5 mm

ing. MIRO RUKAVINA, 61117 Ljubljana—PODUTIK, Marije Hvaličeve 38, telefon: (061) 576 364 po 14,00 uri

velikosti LR 504 × 412 mm cena 280,00/kom

velikosti AŽ 250 × 330 mm cena 120,00/kom

ostale dimenzije po naročilu

Begalnice za izgon čebel iz medišč. Vstavi se v vmesni pokrov z odprtino ϕ 68 milimetrov — cena 170,00/kom

Za prevezovanje nakladnih panjev pa dve vrsti napenjalcev, dvodelni in enojni — cena 120,00 oziroma 70,00/kom

**medex
ljubljana**

Miklošičeva 30

telefon: 316 455
321 664

telex: 31529 yu Medex

tekoči račun: SDK
Ljubljana
50100-601-10404

**STROJ ZA
ODKRIVANJE
SATJA (art. 832)**

Stroj za odkrivanje satja nam omogoča strojno odkrivanje pokrovčkov z medenega satja tudi na terenu, tj. neposredno na čebeljih pasiščih.

Sistem kovinskih peres, nameščenih na obodu, omogoča hitro in kvalitetno odkrivanje medenih pokrovcev. Ležišče za satnike je univerzalno, tako da omogoča odkrivanje vseh standardnih satnikov.

Odkrivalnik je prirejen tako, da se lahko namesti na vsak 200-litrski sod za med, če je le-ta izdelan po JUS-u. V spodnjo tretjino sode lahko namestimo horizontalno kovinsko mrežo, na kateri prestrezamo in odcejamo odkrite medene pokrovce. Montaža odtočne šture dopolni adaptacijo sode.

Zmogljivost odkrivalnika satja je do 250 satov na uro. Poganja ga enofazni elektromotor, moči 0,5 kW. Obodna hitrost valjev, na katerih so pritrjena kovinska, peresa je 1150 obratov v minuti.

Velikost stroja omogoča normalen transport na pasišča z osebnim avtomobilom.

MLADI ČEBELARJI

Tudi letos bomo organizirali *čebelarški raziskovalni tabor*, ki bo konec julija na Gori pri Krškem. Letos bomo pripravili tudi več *raziskovalnih akcij*. Začeli bomo s pelodno analizo in čebeljo pašo.

Na teme pelodna analiza in čebelja paša ter gospodarske in morfološke značilnosti čebel bomo organizirali predavanja v Ljubljani eno od sobot konec marca ali v začetku aprila, kot prvo pripravo na akcije in tabor. Vsi mladi čebelarji srednješolci in vsi drugi srednješolci, ki vas zanimajo čebele in odkrivanje skrivnosti njihovega življenja ter bi radi sodelovali v akciji, se udeležili predavanj in tabora, pišite na naslov: ZOTKS, Gibanje znanost mladini, Lepi pot 6, 61000 Ljubljana. V pismu napišite, v kateri obliki delovanja bi radi sodelovali, v katerih zunajšolskih dejavnostih ste do sedaj delali, ime in naslov šole in vaš naslov. Omejitve ni, razen za udeležbo na taboru, kjer bodo imeli prednost udeleženci akcij in predavanj.

ZOTKS — Gibanje znanost mladini

OBVESTILO

ČD Barje prosi vse čebelarje, ki nameravajo pripeljati letos čebele na pašo na njeno območje, da se zaradi zdravstvene zaščite čebel pred prevozom prijavijo in pošljejo fotokopije zdravniških spričeval na tele naslove.

Za območje Črna vas—Lipe tov. Franc Trstenjak, Črna vas 222. Za območje Izanska cesta—Hauptmance tov. Franc Tehovnik, Lahov Štridon. Za območje Rudnik—Lavrica Oskar Semolič, Lavrica 27.

Pozivamo tudi vse neorganizirane čebelarje, da se pridružijo društvu.

Predsednik ČD Barje Ciril Predalič

RADIJSKA PREDAVANJA ZA ČEBELARJE MARCA

- 4. marec — Prvi posegi v panj
- 12. marec — Na kaj mora biti čebelar pozoren pri prvem pregledu
- 21. marec — Pomoč čebeljim družinam, ki so oslabele preko zime

List izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992.

Izdajateljski svet: Andrej Petelin, predsednik; člani: inž. Alojz Podjavoršek, Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Boris Slavec, Marjana Hönigsfeld, dr. Jože Korošec.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivic, Boris Slavec, Jože Bregar.

Odgovorni urednik: inž. Jože Babnik.

Glavni urednik: Janez Mihelič prof.

Lektor: Danica Bizjak prof.

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex — Boris Slavec.

Letna naročnina za nečlane 1.400.—, za tujino 2.400.—, za člane čebelarških organizacij drugih republik 1.400.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 150.— dinarjev za tujino 250.— dinarjev.

Odpovedi med letoni ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 18.000.— din, pol strani 10.000 din, četrt strani 5.000.— din. Splošni oglasi: beseda 30 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 30 dinarjev. Članarina znaša 1.000.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Revijo sofinancira RSS.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 9700 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.